

MEMUR-SEN KONFEDERASYONU
EĞİTİM-BİR-SEN
EĞİTİMCİLER BİRLİĞİ SENDİKASI

19. Milli Eğitim Şûrası

Gündem Maddelerine İlişkin
Görüş ve Öneriler

MEMUR-SEN KONGRESYONU
EĞİTİM-BİR-SEN
EĞİTİMCİLER BİRLİĞİ SENDİKASI

19. Milli Eğitim Şûrası

Gündem Maddelerine İlişkin

Görüş ve Öneriler

Eğitim-Bir-Sen Adına Sahibi

Ahmet GÜNDOĞDU

Genel Başkan

Genel Yayın Yönetmeni

Ali YALÇIN

Genel Başkan Yardımcısı

Yayın Kurulu

Ahmet ÖZER

Esat TEKTAŞ

Murat BİLGİN

Ali YALÇIN

Teyfik YAĞCI

Ramazan ÇAKIRCI

Proje Yöneticisi

Teyfik YAĞCI

Genel Başkan Yardımcısı

Grafik Tasarım

Selim AYTEKİN

Baskı

Başak Matbaacılık ve Tan. Hiz. Ltd. Şti.

Tel: 0312 397 16 17 • Faks: 0312 397 03 07

www.basakmatbaa.com

Baskı Tarihi

Kasım 2014

5.000 Adet

ŞÛRA GÜNDEMİ

- I. Öğretim Programları ve Haftalık Ders Çizelgeleri
- II. Öğretmen Niteliğinin Artırılması
- III. Yönetici Niteliğinin Artırılması
- IV. Okul Güvenliği

19. Milli Eğitim Şûrası

Gündem Maddelerine İlişkin Görüş ve Öneriler

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	7
I. ÖĞRETİM PROGRAMLARI ve HAFTALIK DERS ÇİZELGELERİ.....	15
II. ÖĞRETMEN NİTELİĞİNİN ARTIRILMASI	25
III. YÖNETİCİ NİTELİĞİNİN ARTIRILMASI	35
IV. OKUL GÜVENLİĞİ.....	41
EK EĞİTİM ve AHLAK ŞÛRASI	46
• Eğitim ve Ahlak Şûrası Programı.....	46
• Eğitim-Bir-Sen ve Memur-Sen Genel Başkanı Ahmet Gündoğdu'nun Şûra Açış Konuşması.....	49
• Sonuç Bildirgesi	57

SUNUŞ

Eğitim, insanın varoluşuyla birlikte başlayan insani bir faaliyettir. İnsanın kendini bulması, kendi olması ve yaradılış gayesine uygun değerleri kavrayıp yaşaması; bilgiyi edinmekle, bilgide gizlenmiş hikmete ve hakikate ulaşmakla mümkündür. Bu yönüyle, bizim medeniyetimizde eğitim, araç; insanı kemale ulaştırmak ise amaçtır. Bu nedenle, eğitim sisteminin, eğitim politikalarının, felsefesinin ve eğitimcilerin, insan ve eğitim arasındaki ilişkiyi bu anlayışla ele alması gerekir.

Ne yazık ki, mevcut eğitim sistemimiz, rekabete dayalı küresel ekonomi ve bunu şekillendiren emperyalizm ve neo-liberalizmden etkilenmesine bağlı olarak, medeniyetimizin eğitim-insan ilişkilerine dair bu çerçevesini tam olarak yansıtamamaktadır. Eğitim sistemimizin bu şekilde karma bir felsefi zemine sahip olması, eğitimin, kalkınmanın insan gücü kaynağını oluşturma ve ekonomik kalkınmanın itici gücü olma önceliğinde tanımlanmasına da neden olmuştur. Eğitim sistemine, eğitim programlarına ve öğrenme-öğretme ilişkilerine dair öncelikler de bu tanım üzerinden belirlenmiştir. Öğretmen yeterlikleri ile son dönemde sıkça dile getirilen öğretmen performans değerlendirme kriterleri oluşturma arayışları da eğitimin bu şekilde tanımlanmasının yan etkilerinin bir sonucudur.

Şüphesiz eğitim ve eğitim sistemi, üretim sektörünün ihtiyacının karşılanmasına yönelik insan kaynağı oluşturmak ve nitelikli meslek elemanı yetiştirmek gibi işlevleri de yerine getirmelidir. Ancak bu işlevlerin, eğitimin “insanın kendisini gerçekleştirme” ve “insanın insanlaşması” gibi asli ve değişmez amaçlarının önüne konulmaması gerekiyor.

“İnsanlaşma amacı” ve “kalkınmanın itici gücü işlevi” birlikte ele alınarak eğitim sisteminin oluşturulması ve eğitimin içeriklerinin belirlenmesi mümkün olmakla birlikte, sistem ve içeriklerde ağırlık, insanlaşma amacına yönelik olmalıdır. Beden ya da akıl gücüne dayalı meslek elemanlarının nitelikli olması, nihayetinde “insan” hedefi karşısında ara bir sonuçtur. Bu anlamda, insan-hikmet-hakikat ilişkisinin varlığı, eğitim bağlamında insan-sermaye-emek-istihdam arasındaki bağlantıyı önemsiz hale getirmemekle birlikte teferruat olarak ele almayı gerektirir.

Eğitimin güncel terminoloji bağlamında öncelikli hedefi, insani gelişmişlik ve- rilerine olumlu yansıyan sonuçlar üreterek insani gelişmişlik düzeyini yükseltmektir. Özgürlük, demokrasi, hak arama ve hukuk devleti gibi insani gelişmişliğin ana pa- rametrelerine yansımayan, sadece ekonomik kalkınmanın göstergesi olan sayısal değerler üzerinde yukarı yönlü bir ivme kazandıran/kazandırmayı hedefleyen/önce- leyen eğitim sistemi; bireylerin bir bölümünün zenginleşmesine ve sınıf atlamasına aracılık eder. Ancak, insan ve insani değerler açısından koca bir yenilgiyi de berabe- rinde getirir. Daha keskin bir söyleyişle, kimilerinin cüzdanı şişerken, vicdanlar sönmük kalır. İnsanlığın birikimi eksilirken, sermayenin birikimi/gücü artmaya başlar.

Bu bağlamda, insanın ve insanlığın geleceğine yön verecek olan eğitimi, ser- mayeye/sectöre/çalışma hayatına eleman yetiştirme zemini olarak görme hatasına düşmemeli, düşenler varsa çekip kurtarmalıyız. İnsani gelişmişlik ve ekonomik kal- kınmanın birbirinin ikamesi veya rakibi olmadığı gerçeğini de unutmamalıyız. İnsani gelişmişlik sağlanmadan gerçekleşen ekonomik kalkınma; hem insan hem de insanlık için paylaşım kavgaları, gelir adaletsizliği, gücün hukuku gibi yönetilmesi ve sona er- dirilmesi güç kriz riskleri barındırır. Bu risklerle karşılaşmamak veya bunları bertaraf etmek, insani gelişmeyi önceleme veya insani gelişme ve ekonomik kalkınmayı eş güdüm içerisinde gerçekleştirme stratejisini hâkim kılmakla mümkündür.

Çağın sosyal, ekonomik, kültürel, teknolojik ve siyasal gelişmelerini kavrayan, hatta yönlendiren insanlar yetiştirmek; eğitim sistemine, eğitim felsefesine, eğitim programlarına, öğretmenlerin, eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesine ve kariyerleri- ne yönelik kapsamlı ve ihtiyacı karşılar değişiklikler yapılmasını gerektiriyor. Bunun yanında, eğitim kurumlarının mimarisinden eğitim mevzuatına, eğitim çalışanlarının mali ve sosyal haklarından çalışma şartlarına kadar birçok alanda da benzer hedefli değişiklikler hayata geçirilmelidir.

21. yüzyılda ülkemizin insani gelişmişlik, ekonomi, eğitim, bilim ve teknoloji gibi alanlarda yaşanacak gelişmelere öncülük edebilmesi için istisnasız bütün birey- lere çağın gerekleriyle uyumlu en iyi eğitimi almalarına dönük fırsat ve imkânların sağlanması gerekir. Bu gerekliliğin karşılanmasında, siyasetten bürokrasiye, akade- misyenlerden bütün eğitim çalışanlarına, sermaye kesiminden sivil topluma, ebe- veynlerden öğrencilere bütün kişi ve kurumlara sorumluluk düşmektedir. Toplum, eğitimin ve eğitim sisteminin, insan temelli olarak yeniden oluşturulmasında –siyasi, ideolojik, etnik ve inanç farklılıklarını gerekçe yapmadan- iş birliği yapmak zorunda- dır.

Eğitim sistemine yön veren siyasi iradenin temsilcilerinin ve kamu kurumlarının, çağın gerektirdiği eğitim sistemini ve eğitim programını oluştururken çağın sunduğu katılımcı demokrasi uygulamalarından yararlanması gerekir. Bu bağlamda, eğitime dair meselelerin çözümünde ortak akli oluşturmayı hedefleyerek en doğru seçeneğe ulaşmada başvurulacak bir yol olarak eğitim şûraları önemli bir misyonu yerine getirmektedir. Şüphesiz eğitim şûrasının varlığı tek başına katılımcı demokrasinin gereklerinin hayata geçirilmesi için yeterli değildir. Zira, eğitim sistemimize, 11 Temmuz 1921'de Ankara'da toplanan I. Maarif Kongresi ile giren eğitim şûrası uygulaması, cehaletin giderilmesini sağlayarak ülkemizin modernleşmesine katkı sağlayan kararlar yanında başörtüsü yasağı, katsayı dayatması gibi kararlarıyla binlerce insanın eğitim hakkından mahrum kalmasına da neden olan, demokrasi ve insan haklarıyla bağdaşmayan karar ve uygulamalara da kaynaklık etmiştir. Bu anlamda, şûranın kendisi değil, toplanma şekli, gündeminin belirlenmesi ve alınan kararların niteliği de katılımcı demokrasinin ve demokrasi kültürünün gereklerinin yerine getirilmesi noktasında önemli birer parametre olarak kabul edilmelidir.

Eğitimin geleceğine dair politika, strateji ve uygulamaların belirlendiği eğitim şûralarında alınan kararlar, eğitimin niteliği, insanımızın, milletimizin ve devletimizin geleceği için şüphesiz son derece önemlidir. 300 bini aşkın eğitim çalışanının üye olduğu ve eğitim-öğretim ve bilim hizmet kolunun yetkili sendikası Eğitimciler Birliği Sendikası olarak, katıldığımız eğitim şûralarının tamamına hazırlıklı gittik. 2-6 Aralık 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilecek 19. Milli Eğitim Şûrası'na da kapsamlı bir hazırlık yaptık. Öğrencilerin ve öğrenci velilerinin de katkı ve katılım sağladığı, alanının uzmanı akademisyenlerin, eğitim politikaları belirleyici ve uygulayıcılarının ağırlıkta olduğu mini bir eğitim şûrası yaparak, tekliflerimizi ve gerekçelerini ortak akla ve eğitim biliminin gereklerine dayalı olarak belirledik.

19. Milli Eğitim Şûrası'nın gündem konuları; öğretim programları ve haftalık ders çizelgeleri, eğitim yöneticilerinin niteliği, öğretmen niteliği ve okul güvenliği olarak belirlenmiştir. Şûranın gündem konularının belirlenmesinde, ülkemizin ulaştığı demokrasi kültürü düzeyi, katılımcı demokrasi anlayışı ve ileri demokrasi hedefiyle uyumlu olamayacak biçimde, başta eğitim alanında faaliyet gösteren sendikalar olmak üzere, eğitim paydaşlarının görüşlerinin alınmamasını önemli bir eksiklik olarak kaydetmek gerekir. Bununla birlikte, 19. Milli Eğitim Şûrası'nda ele alınacak konular, güncel meseleler olup çözümlerine yönelik önerilerin geliştirilmesi, nitelikli eğitim açısından son derece önem arz etmektedir.

Şûrada ele alınacak konulardan ilki olan eğitim-öğretim programları ve haftalık ders çizelgeleri, pek çok şûrada doğrudan ya da dolaylı olarak ele alınmıştır. Ülkelerin eğitim programları; bilimsel, teknolojik, sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel değişmelere bağlı olarak güncellenmektedir. Programlara ilişkin güncelleme yapılırken, 2005 yılında olduğu gibi, diğer ülke öğretim programlarının çevirisine dayanan bir yaklaşım kabul edilemez. Güçlü, köklü ve kadim bir medeniyete sahip bir ülke olarak ‘Yeni Türkiye’nin felsefesine uygun eğitim-öğretim programlarının geliştirilmesinde ısrarlı ve takipçi olacağız.

19. Milli Eğitim Şûrası’nın gündem konularını oluşturan bir diğer konu, eğitim yöneticilerinin niteliğidir. Bu konu, birçok ülkede olduğu gibi, ülkemizde de eğitim yöneticilerinin, özellikle okul yöneticilerinin yetiştirilmesinde, eğitime dair meselelerin çözümünde önemli bir konu olarak görülmüş ve kapsamlı olarak 7. Milli Eğitim Şûrası’nda ve 14. Milli Eğitim Şûrası’nda tartışılmıştır. Ancak eğitimin niteliğini artırmada itici güç olan eğitim yöneticilerinin niteliğini geliştiren bir model ya da sistem ortaya konamamıştır. Ümit ediyoruz ki, bu şûrada, başta yönetici yeterlilikleri olmak üzere, yönetici adaylarının seçimi, istihdamı, eğitimi ve desteklenmeleri konusunda bir sisteme ya da modele kaynaklık edecek kararlar alınacaktır.

Şûranın önemli gündem maddelerinden biri de, öğretmen niteliğidir. Öğretmen yetiştirme konusunda birçok ülkeden daha fazla deneyime sahip olan ülkemizde hâlâ öğretmenin niteliğine ilişkin sorunlarımız bulunmaktadır. Bu şûradan öğretmen niteliği ile doğrudan ilgili olan öğretmen adaylarının seçimi, hizmet öncesi öğretmen eğitimi, istihdamı, mesleki gelişim ve kariyer sistemine ilişkin olarak herkes için umut verici kararların alınmasını bekliyoruz. Zira, eğitim söz konusu olduğunda akla önce öğretmen gelmektedir. Dünyada ekonomik, sosyal, kültürel, teknolojik alanlarda meydana gelen değişimler, eğitimin ve okulun işlevini, milli ve uluslararası boyutlarda yeniden düşünmeyi gerekli kılmaktadır. Bu çerçevede, eğitim sistemleri ve öğretmen yetiştirme programları, çağın getirdiği meydan okumalara karşı yeniden yapılandırılmalıdır.

Şûrada ele alınacak bir diğer gündem konusu ise, okul güvenliğidir. Bu konu, bugüne kadar şûralarda hak ettiği ölçüde ele alınmamıştır. Kırdan kente göçün artması, hızlı ve çarpık kentleşme, ekonomik zenginleşmeye karşın ahlaki yozlaşma sonucu güvenlik konusu birçok alanda olduğu gibi eğitim kurumlarının da en önemli meselesi haline gelmiştir. Okul güvenliği, özellikle gelişmiş toplumlar için, son yılların en önemli problemlerinden biridir. Dünyanın çok farklı yerlerinde okulların daha güvenli yerler olabilmesi için pek çok çalışma yapılmaktadır. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkili şekilde gerçekleştirilmesi için okulların güvenli ortamlar olması gereklidir.

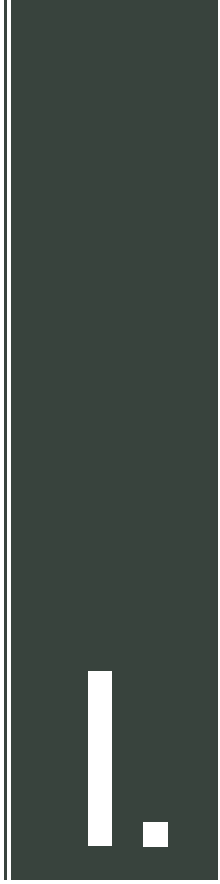
Çünkü, okulda güvende olmamaları ya da kendilerini güvende hissetmemeleri öğrenciler açısından öğrenme, öğretmenler açısından öğretme engeli olarak karşımıza çıkmaktadır.

19. Milli Eğitim Şûrası'nda yapılacak değerlendirmeler, teklif ve eleştiriler, eğitim sistemine, öğretmenlerimize, eğitim yöneticilerimize, çocuklarımız ve gençlerimize önceliğinde bütün milletimize hem bugüne hem de geleceğe yönelik ufuk açıcı etkiler bırakmalıdır. Şûrada alınacak kararlar ve bu kararlar çerçevesinde hayata geçirilecek uygulamalar, özelde eğitim sistemine ve eğitim faaliyetlerine genelde ise “Yeniden Büyük Türkiye” hedefine de katkı sağlayacaktır. Bu çerçevede, 19. Milli Eğitim Şûrası; diğer kültürlerin ve geleneklerin de değerini bilen, eskisi kadar “kitap bağımlısı” olmayan, eğitilmiş bir gözlem, sezgi ve analiz yeteneği olan, vizyonlarını, ufuklarını, enformasyonlarını, “dünya vatandaşı” olduğunu da dikkate alarak belirleyen, bununla birlikte milli ve manevi değerlerden beslenerek kendi kültürlerini zenginleştirip besleyen eğitilmiş insanlarımızın sayısını artıracak bir zemin oluşturmalıdır. Her düzeyde ve her yaşta öğrenme motivasyonuna ve öğrenmeye devam etme disiplinine sahip olan, bilgiyi hem içerik hem de süreç olarak aktarabilen ve kullanabilen, insan olarak sahip olması gereken değerleri ve bu değerlere uygun davranışların kazanılmasında okulun yanı sıra kâr amacı gütmeyen her türlü kuruluştan yararlanabilen insan, mevcut sorunlarımızın çözümünü kolaylaştırmak yanında geleceğe dair hedeflerimize ulaşmamızı da hızlandıracaktır.

Bu duygularla, 19. Milli Eğitim Şûrası'nın, başta eğitim hizmetinden yararlananlar ve eğitim hizmetlerini sunanlar olmak üzere, ülkemiz ve insanlık için hayırlı sonuçlara ve uygulamalara vesile olmasını diliyorum.

Ahmet GÜNDOĞDU

Eğitim-Bir-Sen ve Memur-Sen
Genel Başkanı

ÖĞRETİM PROGRAMLARI ve HAFTALIK DERS ÇİZELGELERİ

19. Milli Eğitim Şûrası
Gündem Maddelerine İlişkin Görüş ve Öneriler

I. ÖĞRETİM PROGRAMLARI ve HAFTALIK DERS ÇİZELGELERİ

İnsanların hızla değişen ve her geçen gün yenilenen teknoloji karşısında, kendilerini yenilemeleri ve bu değişime ayak uydurmaları zorunlu hale gelmiştir. Ülkelerin de, gerek ekonomik gerekse bilimsel alanlarda diğer ülkelerle rekabet edebilmeleri için, öğrencileri çağın gereklerine uygun bilgi, beceri ve tutumlarla donanımlı hale getirmesi şarttır. Bunun için birçok ülke eğitim programlarının yenilenmesini ya da bütünüyle değiştirilmesini başlangıç noktası kabul etmektedir

Bilimsel ve teknolojik gelişmeler ile ülkenin ihtiyaçlarını karşılamak için yapılan program geliştirme çalışmalarında eğitim programı ve öğretim programı birbiriyle uyumlu olarak yürütülmek zorundadır.

Eğitim sektöründe hizmet üreten ve hizmet alanların görüşleri alındıktan sonra oluşturulan ihtiyaç analizine göre alan uzmanları ve uygulayıcılarının katılımıyla, tek tip bir programa bağlı olmayan, bireysel farklılıkları gözetilen eğitim ve öğretim programları geliştirilmelidir.

Oldukça karmaşık ve zor olan program geliştirme sürecinde bilimsel, teknolojik ve siyasal gelişmelerle felsefi yaklaşımlar ve sosyo-ekonomik dönüşümler merkeze alınmalıdır. Aksi takdirde geçmişte olduğu gibi, iktidarı elinde tutan veya iktidar üzerinde vesayete sahip güç odaklarının baskıları ile oluşturulmuş, bu ülkenin milli, manevi ve kültürel değerleri ile uyumlu olmayan eğitim ve öğretim programları uygulanmış olur, ki bu da gelişmiş ülkelerde rastlanan bir durum değildir.

21. yüzyıl becerilerine sahip bireylerin yetişmesinde kılavuzluk edecek olan eğitim ve öğretim programlarının; dünden farklı olarak bugün herkesin beklentilerine cevap verecek ortak değerleri ve kültürü özümsemiş, çatışmalar ve ayrımcılık yerine uzlaşmayı sağlayan, manevi değerlere saygılı, çoğulcu, katılımcı, hakkı ve hakkaniyeti gözetilen, erdemli toplumu oluşturacak bireylerin yetişmesine katkı verecek şekilde düzenlenmesi hayati öneme sahiptir.

ÖNERİLER

1- Eğitim Kademelerine Göre Öğrenci Yeterlikleri Belirlenmeli: Bir öğrenci ve onun velisi, öğrencinin bir eğitim kurumunu bitirdikten sonra edineceği bilgi ve becerilerinin ona hangi yeterlikleri kazandıracığını bilmek ister. Gelişimsel yaş ve eğitim kademesinin özelliğine göre edinilecek yeterlikler tanımlandıktan sonra öğretim programları geliştirilmelidir. Bu bağlamda eğitim kademesinin yeterliklerini sağlamak koşuluyla okul dışı öğrenmelerin de diploma ve sertifikasyon bağlamında geçerli sayılması hususunda düzenlemeler yapılmalıdır.

2- Eğitim Programları Eğitim Kademelerinin Özelliklerine Göre Geliştirilmeli: Eğitim programları, eğitim kademelerinin özellikleri de dikkate alınarak disiplinlerarası eğitim ve öğretim faaliyetleri ile okul içi ve okul dışı öğrenmeleri kapsayacak şekilde hazırlanmalıdır (Gerek okul içi gerekse okul dışı kurs, sertifika vb. belge ya da nitelik kazandıran öğrenme faaliyetlerine katılanların sahip olacakları niteliklerin dikkate alınması öngörülmekte olup Kur'an kursu, görsel-işitsel sanatlara ilişkin kurslar, herhangi bir sportif branşa ilişkin kurslar kapsamında edinilen yeterlikler örgün eğitim sürecinde ders ya da sınıf muafiyeti ya da ölçme değerlendirme uygulamalarından muaf tutulma imkanı sağlamalıdır).

3- Eğitim-Öğretim Programlarının Geliştirme ve Uygulama Süreçleri Paydaşlarla Birlikte Bilimsel Verilere Dayalı Olarak Yürütülmeli: Türkiye, eğitim-öğretim programları geliştirme ve uygulama noktasında tecrübe sahibidir. Ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi değişimlere bağlı olarak ortalama her 5 yılda bir yürütülen program geliştirme faaliyetlerinde, hizmet alanlardan ziyade hizmet üretenlerin (MEB, üniversiteler, öğretmenler vb.) talepleri dikkate alınmıştır. Oysa program geliştirme sürecinde esas olan, sadece karar alıcı ve politika yapıcıların, hizmet üretenlerin değil, hizmet alanların da (öğrenci, aileler, sivil toplum kuruluşları, sanayi ve ticaret odaları gibi) taleplerinin/fikirlerinin dikkate alınmasıdır. Müfredat geliştirme sürecinde, hem bireyin hem milletin hem de insanlığın beklenti ve ihtiyaçları dikkate alınmalıdır. Bu çerçevede, müfredat geliştirme faaliyetlerinin katılımcı demokrasi uygulamaları işletilerek gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

4- Programlara Uygun Öğretim Materyalleri Geliştirilmeli: Eğitim-öğretim programları hedeflerinin gerçekleşebilmesi, uygun materyallerle mümkündür. Bundan dolayı öğrenci ve öğretmenlere, programlarla uyumlu materyallerden yararlanma imkanı sağlanmalıdır. Bu çerçevede, erişim hızı ve kolaylığı, ergonomi, güncel teknolojik verileri yansıtmaya, baskı ve tasarım kalitesi ve dayanıklılık gibi kriterleri sağ-

layan öğretim materyali geliştirme öncelikli bir hizmet olarak tasarlanmalıdır. Diğer taraftan, e-öğrenme platformlarının oluşturulmasında ve bu platformlarda kullanılmaya uygun öğretim materyallerinin geliştirilmesinde öğretmenlerin bilgi ve birikimlerinden de yararlanılmalıdır.

5- Programlara Uyumlu Öğrenme İçin Derslik Sistemine Geçilmeli:

Programların öngörülen sonuçlara ulaşabilmesinde etkili faktörlerden biri de, nitelikli öğrenmeyi kolaylaştıracak donanıma sahip öğrenme ortamlarıdır. Programın öngördüğü nitelikli eğitim faaliyeti; öğrenme ortamlarının niteliklerinin (öğrenci mevcutlarının azaltılması, ısı, havalandırma ve aydınlatma koşullarının iyileştirilmesi, masa ve sandalyelerin öğrenci ihtiyaçlarını karşılaması, eğitim kurumlarının teknolojik araçlarla donatılması, yardımcı kaynaklar sağlanması vb.) asgari düzeyde karşılanmasını gerektirir. Bu bağlamda, olabilecek en kısa sürede sınıf sistemi yerine derslik sistemine geçilmelidir.

6- Yapılandırılmış ve İhtiyaca Dayalı Kapasite Geliştirme Amacıyla Eğitimcilere Uygulamalı Eğitimler Verilmeli: Yeni programların kavranması ve ortak bir bilinçle uygulanması amacıyla, başta okul müdürleri ve maarif müfettişleri olmak üzere, öğretmenler ile il ve ilçe yöneticilerine uygulamalı eğitimler verilmelidir.

7- Programlara Yönelik Bilinçlendirme ve Farkındalık Oluşturma Çalışmaları Yapılmalı: Toplumun tüm kesimlerinin programlar hakkında bilgi sahibi olarak destek vermelerini sağlamak için sivil toplum kuruluşları, ticaret ve sanayi odaları, okul aile birlikleri, üniversiteler, veliler ve bakanlıklar gibi aktörlere yönelik bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.

8- MEB ve TÜBİTAK Tarafından Yürütülen Program Geliştirme ve Ders Kitabı Yazımı Çalışmalarında Paydaşların Katılım ve Katkısına İmkan Sağlanmalı: MEB ve TÜBİTAK arasında imzalanan iş birliği anlaşması gereği üç yıldır program geliştirme ve ders kitabı yazım çalışmaları yapılmaktadır. Bu çalışmalara, eğitimle ilgili paydaşların katılımı ve karar alma süreçlerinde yer alması sağlanmalı ve kamuoyu bilgilendirilmelidir.

9- Ortaöğretim Programları ve Ders Çizelgeleri Yönelmeyi Sağlayacak Şekilde Yeniden Düzenlenmeli: Ortaöğretimde, Yükseköğretime, Mesleğe ve Yükseköğretime, Hayata ve İşe Hazırlayan programlar oluşturulmalıdır. Bu çerçevede, günümüz eğitim sistemlerinin, hem insani değerlerle buluşturmak hem de bilgi ve meslek sahibi yapmak gibi işlevleri eş zamanlı gerçekleştirme faaliyeti olduğu dikkate alınarak, ortaöğretim programlarının eğitim ve meslek danışmanlığı yanında değerlere dayalı yaşam koçluğu imkânlarını da öğrencilere sunması hedefleriyle hazırlan-

ması gerekir. Bu kapsamda, somut uygulama, genel liseler ile seçme sınavına göre öğrenci alan liselerde yükseköğretime hazırlayan programlar, teknik liseler ile imam hatip liselerinde mesleğe ve yükseköğretime hazırlayan programlar, meslek liselerinde ise hayata ve işe hazırlayan programlar şeklinde gerçekleştirilmelidir.

10- Ortaöğretim Kurumlarında Yatay ve Dikey Geçişlere İmkan Verilmeli: Ortaöğretim kurumları arasında yatay ve dikey geçişlere imkân veren düzenlemeler yapılmalıdır. Yatay ve dikey geçiş imkânı, diploma alarak mezun olanlar ile diploma almadan okuldan ayrılmış olanlara da tanınmalıdır. İsteğe bağlı olarak eksik derslerin, gerekiyorsa ayrıca düzenlenecek standart kursların tamamlanması veya yapılacak sınavın verilmesi koşuluyla yatay ve dikey geçiş yapılabilir.

11- Birleştirilmiş Sınıflar Öğretim Programı Geliştirilmeli: Öğretmen, araç-gereç yoksunluğu gibi nedenlerden dolayı nitelikli eğitim verme kapasitesinde en dezavantajlı okullar, birleştirilmiş sınıf uygulamasının yapıldığı okullardır. Türkiye'nin coğrafi, demografik, yerleşim ve iklim özellikleri nedeniyle bu okullar varlığını devam ettirecektir. Bu okullarda eğitim gören çocuklar ile görev yapan öğretmenlere yönelik özel programlar geliştirilmeli ve zengin öğrenme ortamları oluşturulmalıdır. Buralarda görev yapan öğretmenlere ilave mali, sosyal ve özlük hakları sağlanmalı ve çalışma şartları cazip hale getirilmelidir.

12- Demokrasi Kültürü ve Medeniyet Değerlerinin Kazanılmasına Zemin Hazırlayacak Dersler, Ortak Değer İnşa Edecek Şekilde Programlara Dahil Edilmeli: Milli, manevi ve kültürel değerler ile evrensel değerlerin kazanılmasına zemin oluşturmada öncü dersler konumundaki Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya, Hayat Bilgisi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Kur'an-ı Kerim, Hz. Peygamberimizin Hayatı, Türkçe vb. derslerin öğretim programlarının özgün ve milli müfredat çerçevesinde geliştirilmesi esas alınmalıdır.

13- Okul Öncesi ve İlkokul Öğrencilerinin de Din Eğitimi Özgürlüğünden Yararlanması Sağlanmalı: Okul öncesi dönem, bireyin benlik ve kimliğinin inşa edildiği en stratejik dönemdir. Çocuğun diğer gelişim alanlarıyla birlikte manevi gelişimi de esas alınmalı ve bu kapsamda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi, okul öncesi eğitim kurumları ile ilkokulun bütün sınıflarının ders programlarında yer almalıdır. Anayasa'nın 24. maddesi gereğince ilk ve ortaöğretim kurumlarında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi zorunlu dersler arasında yer almalıdır. Buna rağmen ilkokulun ilk üç sınıfında halen bu ders, programda yer almamakta ve böylece Anayasa açıkça ihlal edilmektedir.

14- Özel İmam Hatip Ortaokulu ve Lisesi Açılmasına İlişkin Fiili Engeller Kaldırılmalı: Toplumun beklentilerine göre özel imam hatip okullarının açılmasının önündeki fiili engeller kaldırılmalıdır. Ortaöğretim için belirlenen temel yeterlikleri kazandırmak kaydıyla farklı toplum katmanları tarafından önerilen farklı okul türlerinin açılabilmesi için düzenlemeler yapılmalıdır.

15- Karma Eğitim Zorunluluğu Kaldırılmalı: 19 ve 20. yüzyıllarda kız ve erkeklerin aynı sınıflarda eğitim görmesinin yaygın görüş olarak kabul görmeye başlamasıyla birlikte yasal bir zorunluluk olarak uygulanmaya başlanan karma eğitim uygulamasını bugün birçok ülke mecbur olmaktan çıkarmıştır. Karma eğitim üzerine yapılan birçok araştırma sonuçlarına göre kız ve erkeklerin ayrı ayrı olarak eğitim gördüğü okullarda, okula devam oranları artarak devamsızlıklar azalmış, okul terkleri azalarak diplomalı mezuniyetler artmış, başta fen ve matematik dersleri olmak üzere birçok derste akademik başarı %25 ile %40'a varan oranlarda artmıştır. Bundan dolayı bugün birçok ülkede antidemokratik bir uygulama olarak görülerek vazgeçilen karma eğitim mecburiyetinin kaldırılarak, kız ve erkek öğrencilerin ayrı ayrı eğitim görebileceği okulların da bir seçenek olarak sunulması konusunda gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Toplumun beklenti ve taleplerine cevap verecek şekilde kız, erkek ve karma olmak üzere farklı uygulama biçimlerinin hayata geçirilmesi için düzenleme yapılmalıdır.

16- Bireysel Farklılıklara Dayalı Öğretim Programları ve Materyalleri Geliştirilmeli: Ülkemizde öğretim programlarının tasarımı yapılırken, sınıfta her öğrenci aynı seviyede görülerek içerikler ona göre oluşturulmaktadır. Bu yaklaşım, çocuk gelişimine uygun bir yaklaşım değildir. Şu bilinen bir gerçek ki, her çocuk kendine özeldir ve her birinin öğrenme süreci farklıdır. Bundan dolayı her bir dersin öğretim programında yavaş ve hızlı öğrenen çocuklara yönelik ilave içeriklere yer verilmeli ve eğitim kademesinin yeterliklerini sağlamak koşuluyla erken mezun olabilmek için tüm öğrencilere tanınmalıdır.

Engelli öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik eğitim kademelerinin özelliğine göre farklılaştırılmış programlarla eğitim materyalleri geliştirilmelidir. Bu kapsamda, engelli öğrencilerle çalışacak okul yöneticilerine ve öğretmenlere eğitim verilmelidir.

17- Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinin Öğretim Programları ve Ders Çizelgelerinden Alkollü İçki ve Kokteyl Hazırlama Dersi Çıkarılması: Anayasa'nın 58. maddesinde, 'devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır' hükmü yer almaktadır. Buna karşın 18 yaşından küçük

çocuklara alkol içerikli bir dersin öğretiminin yapılması kabul edilemez. Zaman kaybetmeden alkollü içki ve kokteyl hazırlama dersleri öğretim programlarından çıkarılmalıdır.

Ayrıca Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde 10. sınıftan itibaren staj amacıyla tesis ve kurumlara gönderilen öğrencilerin alkollü içki servisi yapılan ya da alkollü içecek hazırlanan bölümlerde staj faaliyeti yapmaları yasaklanmalıdır.

18- Şahsiyet Eğitime Dönük Spor, Sanat ve Beceri Dersleri Verilmeli:

Sanat, spor, edebiyat etkinlikleri, şahsiyet oluşumu için yeniden düzenlenmelidir. Bunlar, birer ders olmaktan çok karakter ve beceri ediniminde uygulama alanları olarak tanımlanarak ölçütler geliştirilmelidir.

Sanat ve beceri eğitimi kapsamında kültürel mirasımızı oluşturan geleneksel sanatlar (ebru, hat, tezhip, minyatür vb.) ile zanaatların öğretimine özel önem verilmelidir.

19- Eğitim Kurumları Türlerine Göre Öğretim Programları Farklılaştırılmalı: Birçok ülkede sosyal bilimler, fen bilimleri, spor, sanat gibi belli bir alanda bilgili ve yetenekli olan öğrencilerin farklılaştırılmış programlar doğrultusunda öğrenim gördüğü okullar mevcuttur. Ülkemizde de bulunan bu okullarda özel olarak geliştirilmiş programlar doğrultusunda eğitim yapılmak yerine diğer okullarda uygulanan öğretim programları ders saatleri değiştirilerek okutulmaktadır. Bunun yerine eğitim kurumunun özelliğine göre farklılaştırılmış öğretim programları ve materyalleri geliştirilmelidir.

20- Seçmeli Ders Sayısı, Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerini Geliştirecek Şekilde Artırılmalı: Uygulanmakta olan seçmeli dersler, öğrencilerin ilgi ve merakını cezbederek onlarda beceri ve yetenekleri artırmaktan ziyade belli konularda akademik başarıyı artırmaya yönelik derslerdir. Seçmeli dersler, bireysel gelişimin farklı alanlarda oluşumunu ve bireyin şahsiyet eğitimini destekleyecek farklılıkları içerecek şekilde düzenlenmelidir.

Bu nedenle, seçmeli derslerin temel eğitimde, Kur'an-ı Kerim, Hz. Peygamberin Hayatı, mahalli el sanatları, sağlıklı ve doğru beslenme, uygulamalı tarım, fotoğrafçılık, drama, çalgı ve çalgı toplulukları, milli oyunlar, milli ve manevi yaşamı destekleyen alanlar, trafik, dijital medya, ikinci yabancı dil; ortaöğretimde, Kur'an-ı Kerim, Hz. Peygamberin Hayatı, çocuk gelişimi ve eğitimi, besinler ve beslenme, el sanatları ve zanaatları, genel hukuk, toplum ve aile ilişkileri, uygulamalı tarım, genel sağlık, milli oyunlar, milli ve manevi yaşamı destekleyen alanlar, konuşma ve yazma, gazetecilik, dijital medya vb. alanlarda oluşturulmalıdır.

21- Eğitim-Öğretim ve Ders Yılı Süreleri ile Ara Dönem Sayılarının Düzenlenmesine Yönelik Araştırma Yapılmalı: Mevcut uygulamada Eylül ve Haziran ayları arasında 38 haftalık bir sürede bir ara tatil ve bir yılsonu tatil verilerek, eğitim ve öğretim faaliyetleri yürütülmektedir. Başta Avrupa olmak üzere dünyadaki örnekleri üzerinde bir inceleme yapılmalı ve bu inceleme sonuçları ile ülkemizdeki mevcut uygulama süreç ve sonuçları karşılaştırılmalıdır.

Eğitim-öğretim yılı ile ders yılı ve ara dinlenme sürelerine ilişkin aşağıdaki örnek tespitler bu neviden bir çalışmada başlangıç olarak kullanılabilir:

- Tüm eğitim kademelerinde eğitim ve öğretimin 1 Eylül'de başlaması ve 1 Temmuz'da tamamlanması,
- Eğitim ve öğretim başladıktan 10 hafta sonra birinci değerlendirme sınavlarının yapılması, ardından 5 gün süre ile öğrencilere izin verilmesi ve bu dönemde öğretmenlerin her bir çocuk için gelişimsel raporları yazmak ve eğitimi değerlendirmek üzere okulda kalması,
- Birinci ara dönemden 10 hafta sonra okulların iki hafta süre ile tatil edilmesi,
- İki haftalık ara dönemden 10 hafta sonra birinci değerlendirme sınavlarının yapılması, sonrasında 5 gün süre ile öğrencilere izin verilmesi ve bu dönemde öğretmenlerin her bir çocuk için gelişimsel raporları yazmak ve eğitimi değerlendirmek üzere okulda kalması,
- İkinci ara dönemden 10 hafta sonra okulların 1 Eylül'e kadar tatil edilmesi.

22- Ortak Değerleri Güçlendirecek Manevi İçerikli Gün ve Haftalar Eğitim Faaliyetlerine Dahil Edilmeli: Eğitim sürecinin önemli bir unsuru haline getirilmesi gereken hususlardan biri de, ortak değerleri güçlendiren manevi öneme sahip gün ve haftalardır. Bu kapsamda milletimizin manevi değerlerini güçlendiren gün ve haftalar okul içi eğitim faaliyetlerine dahil edilmelidir. Bu çerçevede, Ramazan ve Kurban bayramları, mübarek gün ve geceler, Kutlu Doğum Haftası, Muharrem ayı ve Aşure günü gibi günler bu faaliyetler kapsamında programlara dahil edilmelidir.

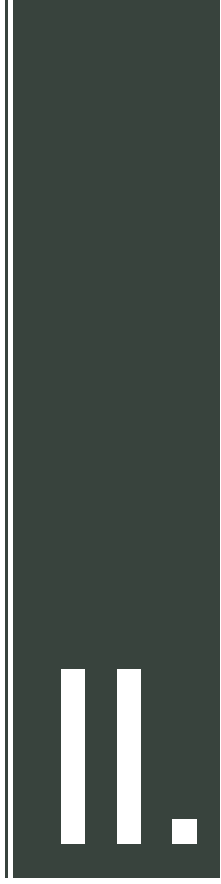
23- Medeniyetimizin Bilim ve Düşünce İnsanlarının Eserlerinin Tanıtılması ve Okunması Sağlanmalı: MEB, eğitim kademelerinin özelliklerini dikkate alarak geçmişten günümüze kadim medeniyetimizin oluşmasına katkı veren bilim adamı ve âlimleri çocuklara tanıtmak amacıyla eserler hazırlamalı ve bunları ücretsiz dağıtmalıdır.

24- Haftalık Ders Çizelgeleri Yeniden Düzenlenmeli: Öğretim dairelerinin teklifi, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın kararı ve Bakan onayı ile uygulamaya konan haftalık ders çizelgelerinde hangi dersin hangi sınıf düzeyinde kaç saat öğretiminin yapılacağı, ortak dersler ile seçmeli derslerin neler olacağı ve bunların sınıflar düzeyinde kaç saat okutulacağı konusunda ilgili daireler tarafından kamuoyu ile paylaşılmış açıklamalı bir gerekçe bulunmamaktadır. Bu, eğitim bilimleri açısından kabul edilebilir bir durum değildir. Gerekçeyi bilmeden uygulamaların doğruluğu ya da yanlışlığı üzerinden bir açıklama yapılamamaktadır.

Haftalık ders çizelgelerinin oluşturulmasında şu çalışmalar yapılmalıdır:

1. Haftalık ders çizelgeleri oluşturulurken, tüm tarafların görüşü alındıktan sonra ihtiyacı ortaya koyan gerekçeli kararın kamuoyu ile paylaşılması,
2. Ders çizelgelerine ilişkin kararların alınacağı toplantılara eğitim sendikaları ve öğrenci temsilcilerinin davet edilmesi,
3. Demografik, coğrafi, yerleşim ve iklim özellikleri dikkate alınarak, farklılaştırılmış haftalık ders çizelgelerinin oluşturulması,
4. Ders çizelgeleri oluşturulurken, öğretimi yapılacak ders ya da programların değil, çocukların psikolojik, fiziksel ve psiko-sosyal gelişimlerinin dikkate alınması,
5. Ders çizelgelerinde derslerin öğretimi yapılırken, öğleden önceki derslerde zorunlu ve ortak derslerin, öğleden sonra ise spor, sanat ve beceri kazandırmaya yönelik derslerin yapılması konusunda düzenleme yapılması.

ÖĞRETMEN NİTELİĞİNİN ARTIRILMASI

19. Milli Eğitim Şûrası
Gündem Maddelerine İlişkin Görüş ve Öneriler

II. ÖĞRETMEN NİTELİĞİNİN ARTIRILMASI

Öğretmenlik, insanlığın kadim ve vazgeçilmez meslekleri arasında ilk sırada yer almaktadır. Toplumun ve kültürün devamı için oynadığı rol, onu diğer meslekler içinde alternatifsiz kılmaktadır. Tarih boyunca doğan ve sonradan yok olan yüzlerce meslek sayılabilecekken, öğretmenlik bunca zaman önemini koruyup artırarak bugünlere gelen bir meslek olmuştur.

Günümüzde toplumlar, öğretmenlik mesleğini yeniden tanımlayarak öğretmen yetiştirme sistemlerini yapılandırmaktadır. Bu yapılanmada merkeze alınan unsur, nitelikli eğitim ve öğretim hizmetini sunabilecek nitelikli öğretmenin sürdürülebilir bir yaklaşımla yetiştirilmesidir.

Öğretimin niteliğini belirleyen ana faktör öğretmenin niteliğidir. Türkiye, -İngilizce öğretmenliği, özel eğitim öğretmenliği, okul öncesi eğitim öğretmenliği, psikolojik danışma ve rehber öğretmenliği gibi- birkaç branş dışında ihtiyaç duyulan alanlarda öğretmen yetiştirme kapasitesine sahiptir. Ancak öğretmenlerin niteliklerini ortaya çıkarmak ya da daha da artırmak noktasında öğretmen yetiştiren yükseköğretim programlarının motivasyon ve kapasite sorunu yaşadığı da bilinen bir gerçekliktir. Mevcut eğitim sisteminin sahip olduğu nitelikli öğretmen sayısının risk düzeyinin çok üzerinde olduğu gözlenmekle birlikte, öğretmenlerin potansiyel niteliklerinin ortaya çıkmasını sağlayacak fırsat ve imkanlara sahip olmadığını da cesaretle itiraf etmeliyiz. Diğer taraftan, öğretmenlik mesleğinin daha fazla sayıda başarılı bireyler tarafından tercih edilmesini sağlayacak teşvik ve ödül sistemi de hâlâ kurulabilmiş değildir.

Öğretmenlerin hem meslek öncesi hem de görev başı eğitiminde çağa, toplumun ve bireyin beklentilerine dönük bir eğitim sürecine tabi tutulduğunu ne yazık ki göremiyoruz. Oysa, öğretmenlik, öğretmek ve eğitmek için kendisine emanet edilen insan kitlesini, hem insanlığın geçmiş birikimi kapsamındaki bilgiyle hem de insani değerlerle buluşturma meziyetidir. Bu bağlamda, öğretmenlerin meslek öncesi ve görev başı eğitimlerinde bu kurgu, temel paradigma olarak kabul edilmeli, öğretmenlerin yetiştirilmesi ve geliştirilmesi bu çerçeve üzerine inşa edilmelidir. Bu boyutuyla mesleki eğitim kapsamında öğretmenlerin hizmet içinde yetiştirilmeleri konusunda yeni yaklaşımlara gereksinim vardır. Ayrıca, mevcut öğretmenlerin daha üst standartlara (atama için öngörölmüş nitelik, derece ve alana/branşa sahip olma) kavuşma yeteneğine sahip olduğu kabul edilerek, eğitim sisteminin insani kaynaklarına ilgili mevzuat ve uygulamaları da buna göre şekillendirilmelidir.

ÖNERİLER

A. ÖĞRETMEN ADAYLARININ SEÇİMİ

1. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Programlarına Girişlerinde Alternatif Seçme Yöntemleri Geliştirilmeli; Nitelikli Adayların Mesleği Tercih Etmeleri İçin Teşvikler Verilmeli: Öğretmen eğitimi veren kurumları tercih eden ve yapılan sınavda %3'lük dilimde yer alan öğrencilere koşulsuz öğrenim ve barınma bursları verilmelidir. Bu kapsamda verilecek burslar, ihtiyacın karşılanamadığı branşlara öncelik verecek şekilde düzenlenmelidir.

B. HİZMET ÖNCESİ ÖĞRETMEN EĞİTİMİ

2. İhtiyaç Duyulan Alanlar Önceliğinde Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarında Çift Dalda Öğretmen Yetiştirilmeli: Demografik göstergeler temel alınarak ihtiyaç duyulan alanlara öncelik verilmek üzere çift lisans diploması ile öğretmen yetiştirme uygulaması başlatılmalıdır.

3. Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Programlarında Eğitimin Niteliği Artırılmalı, Hizmet Öncesi ve Hizmet İçi Eğitim Uyumlu Hale Getirilmeli ve Okula Dayalı Öğretmen Eğitim Stratejileri Güçlendirilmeli: Üniversitelerde, öğretmenlerin öğrencilerle cazip, dönüştürücü bir ortamda çalışabilmeleri için gerekli becerileri geliştirmelerini sağlamak amacıyla tasarlanmış, dinamik programlar sunan eğitim fakültelerinin sayısı çok azdır.

Yeni gelişmeler ve ihtiyaçlar doğrultusunda öğretmen adaylarının sahip olması gereken temel değerler ve yeterlikler belirlenerek, öğretmen eğitim programları okullarla iş birliğini en üst düzeyde mümkün kılacak şekilde uygulama temelli olarak yeniden düzenlenmelidir.

4. Üniversite-Okul Ortaklığını ve İş Birliğini Güçlendirmeye Yönelik Yasal Düzenlemeler Yapılmalı: Eğitimin her kademesinde öğretmen, yönetici ve öğretim elemanlarının mesleki gelişmelerinin sağlanması, okul temelli eğitim araştırmalarının yapılması, okul binalarının eğitim faaliyetleri için kullanılması, başarılı öğretmenlerin öğretmen yetiştiren yükseköğretim programlarında yarı zamanlı olarak ders vermesi, okullarda öğretim elemanlarına çalışma odasının ayrılması vb. çalışmaların yapılmasına imkân verecek şekilde yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

5. Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirmeye İlişkin Lisansüstü Eğitim Programları Yeniden Yapılandırılmalı: Öğretmenlik mesleğinde uzmanlaşmak için deneyim şarttır. Eğitimle ilgili lisansüstü programlara alınacak adayların öğretmenlik deneyimi olması, onların teori-pratik ilişkisini daha iyi anlamalarını sağlayarak verimliliği artıracaktır. Bu çerçevede, lisansüstü eğitim veren programlar, belirli bir süre öğretmenlik yapmış olanlara eğitim verecek şekilde yeniden yapılandırılmalıdır.

6. Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Programlarındaki Personelin Yeterlikleri Belirlenmeli: Öğretmen eğitimi işinde çalışacak herkesin öğretim tarzları, uygulamaları, araştırmaları ve mesleki değerleri öğretmen adaylarına örnek veya model olmalıdır. Bu amaçla, kendi alanında iyi yetişmiş, iyi öğretmen ve nitelikli eğitime ilişkin vizyonu olan, etkili öğretim yapabilen, bilimsel araştırma becerisine sahip, başarılı öğretmenlik deneyimi olan ve takım çalışması yapabilen eğitimcilerin öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarında görev yapabilmesi için yeterlikler belirlenerek, istihdamı için yasal düzenleme yapılmalıdır.

7. YÖK Bünyesindeki “Öğretmen Yetiştirme Çalışma Grubu”nun Yapısı, Çalışma Usul ve Esasları Yeniden Belirlenmeli: Öğretmen Yetiştirme Çalışma Grubu, mevcut yapısıyla beklentileri karşılayamamaktadır. Bu nedenle, öğretmen yetiştirme ile ilgili olan tüm kurum ve tarafların katılımıyla oluşturulacak yeni bir ulusal öğretmen yetiştirme stratejisine ve kuruluna ihtiyaç duyulmaktadır.

C. ÖĞRETMEN İSTİHDAMI

8. Öğretmen Seçiminde Özgün Bir Model Oluşturulmalı: Öğretmenlerin seçiminde aşamalı bir yol izlenmelidir. Örneğin, lisans not ortalaması 4.00 üzerinden en az 2.50 olanların öğretmenlik yapmak için başvuruda bulunabilecekleri ilan edilmelidir. Bu şartları sağlayanlar genel kültür testine (Kültür ve Medeniyet Tarihi, Türk Dili ve Edebiyatı, Coğrafya, Eğitim Tarihi, Yakın Dönem Türkiye ve Siyasi Tarihi vb.) tabi tutulmalı, bu sınavdan en az 75 puan alanlar, öğretmenlik mesleğine ilişkin bilgi, beceri, tutum ve davranışları ölçen sınava alınmalı ve bu sınavdan 70 alanlar 12 haftalık adaylık eğitimini almak üzere ilgili kuruma gönderilmeli, adaylık eğitimini başarı ile tamamlayanlar atanmalıdır.

9. Eğitim Çalışanlarının Mesleki Gelişimlerine Katkı Sağlamak Üzere Araştırma ve Geliştirme Birimi Kurulmalı: Eğitim çalışanlarının mesleki gelişimlerine, görevde yükselmelerine ve eğitim kurumlarının sundukları hizmetin iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak üzere TODAİE benzeri işleve sahip olacak ve sivil toplum kuruluşlarının da dahil olacağı yapıya sahip bir birim oluşturulmalıdır.

10. Kalifiye İnsan Gücünü Öğretmenliğe Çekmek ve İşte Kalmalarını Sağlamak İçin Yeni Teşvikler Verilmeli: Öğretmenlerin katkılarıyla, aldıkları maaşlar ve kendilerine verilen diğer ödüller arasında güçlü bir bağlantı mevcuttur. İsviçre, Japonya gibi birçok ülke, öğretmenliğin daha çekici bir meslek tercihi olması amacıyla, öğretmenler için, sınıflarından çıkmalarına gerek kalmadan uzmanlıklarının ödüllendirildiği yeni görevler ve sorumluluklar oluşturmuştur. Bu kapsamda aşağıdaki teşvikler verilebilir:

- 1- Kariyer basamakları oluşturulması ve bu basamaklara göre artırılacak ödemeler,
- 2- Yurt dışında lisansüstü öğrenim yapacak öğrencileri belirlemek amacıyla yapılacak seçme sınavlarında ek puan verilmesi,
- 3- Öğretmenlere 3600 ek gösterge verilmesi.

11. İstihdamda Zorluk Çekilen Bölgelerde Görev Yapan Eğitimcilere İla ve Teşvikler Verilmeli: Kalkınmada öncelikli ve sosyo-eekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde bulunan okulları tercih edecek öğretmenler için teşvikler verilmesi gerekmektedir. Bu okullarda görev yapacak öğretmenlere ilave tazminat ödenmesi, askerlik hizmetinin görev başında yapılabilmesi, hizmet puanının iki katı oranında artırılması, iki yılda bir derece alma, ek ders ücretinin %100 artırılması, dört yıllık çalışma süresi sonunda ilk üç tercihinden birine atanma hakkının verilmesi, merkezi düzeyde düzenlenen 10 hizmet içi eğitim faaliyetine katılma, tatil dönemlerinde ücretsiz ulaşım hakkı verilmesi gibi haklar tanınmalıdır.

12. Norm Kadro Uygulaması Yeniden Tanımlanmalı: Nitelikli bir eğitim hizmeti sunulabilmesi ve öğretmenin sahip olduğu niteliklere göre öğretim yapabilmesi için norm kadro belirlenmesinde ders saati, öğrenci sayısı ve öğretimi yapılan dersin özelliğini dikkate alan yeni bir yöntemin geliştirilmesi gerekmektedir.

13. Alan Değişikliği Uygulamasına Standart Getirilmeli: Branşlar arasında alan değişikliği için adil bir sistem kurulmalıdır.

14. Öğretmenlik Meslek Kanunu Çıkarılmalı: Resmi ve özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenler yönünden ortak ve yeknesak hak ve hükümlülükler getirilmesi amacıyla uzmanlaşmaya dönük öğretmenlik meslek kanunu çıkarılmalıdır.

15. Özel Öğretim Kurumlarında Çalışacak Bir Öğretmenin Maaşının En Düşük Öğretmen Maaşından Düşük Olmaması Yönünde Düzenleme Yapılmalı: 6528 sayılı Kanun'la ilgili mevzuatından kaldırılan özel eğitim kurumlarında çalışan

“öğretmenlerin maaşları en düşük öğretmen maaşından az olamaz” ibaresi yeniden ilgili kanuna konulmalıdır.

16. Öğretmenlik Mesleği Sadece Öğretmen Olma Niteliğini Haiz Olanlar Tarafından Yerine Getirilmeli: Öğretmenlik mesleği hem mevzuatta hem de uygulamada uzmanlık gerektiren bir meslek olmasına karşın ülkemizde bununla açıkça çelişen ücretli öğretmenlik uygulaması halen devam ettirilmektedir. Ücretli öğretmenlik uygulamasına son verilerek, öğretmen ihtiyacının kadrolu öğretmenlerle giderilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan, hâlihazırda 300 bin civarında atama bekleyen öğretmen adayı ve 100 bini aşkın öğretmen ihtiyacı birlikte değerlendirildiğinde, sorun kaynağı ile çözüm öznelerinin örtüştüğü görülecektir. Ayrıca öğretmen istihdamı konusunda yaşanan sıkıntı, yüksek mevcutlu sınıflar ve öğrencilerin günlük normal öğrenim süresi dışı ders çalışma ihtiyacı gibi durumlar dikkate alınarak etüt öğretmenliği sisteminin mevcut eğitim sistemine kazandırılması yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

D. ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ GELİŞİMİNİN SAĞLANMASI

17. Mesleğe Yeni Başlayan Öğretmenlerin Gelişimi Desteklenmeli: Mesleğe yeni başlayan öğretmenler için, özellikle sınıf yönetimi ve sınıf içi öğrenmelerinin iyileştirilmesi konusunda sürekli mesleki gelişimi esas alan bir model geliştirilmelidir.

18. Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Yapmaları Teşvik Edilmeli: Yaşam boyu eğitim ilkesi gereği ihtiyaç duydukları alanda eğitim almak isteyen öğretmenlerin desteklenmesine yönelik tedbirler (öğrenim harçlarının karşılanması, izinli sayılma vb) alınmalıdır.

19. Öğretmenlerin Sürekli Mesleki ve Profesyonel Gelişimlerinin Sağlanmasına Yönelik Özgün, Sürdürülebilir ve Uygulanabilir Pratik Okul Temelli Bir Model Geliştirilmeli: Öğrencilerde ilgi ve hevesi artıracak; etkileşimli bir öğretme ortamı meydana getirecek, öğrencilerin kendi kendilerine bilgi ve beceri edinmelerine yardımcı olacak okul temelli bir mesleki gelişim modeli uygulanmalıdır.

20. Öğretmenlere Mesleki Gelişimlerini Destekleyecek Kaynak ve İmkanlar Sunulmalı: Mevcut durumda alanında yetişmiş deneyimli öğretmen eksikliği, okullarda farklı derslere yönelik araç-gereç eksikliği, güncel bilgilerin yer aldığı yayınlarla ücretsiz ulaşma imkânı tanıyan kütüphane eksikliği, çeşitli alanlarda mesleki gelişime imkân tanıyan lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim veren kurumların bulunmaması, çeşitli dil kurslarının olmaması, mesleki gelişimi engelleyen faktörler arasında yer almaktadır. Bu nedenle, eğitim çalışanlarının ihtiyaçlarını karşılamak için aşağıdaki örnek çalışmalar yapılabilir:

- Öğretim programlarını destekleyen eğitim yazılımları geliştirilerek eğitimcilerin kullanımına sunulmalı,
- Okullar, bilgi sunumu gerçekleştiren merkezlerden (kütüphane, dergi, elektronik yayınlar, interaktif eğitim platformları vb.) ücretsiz yararlanmalı,
- Örgün ve yaygın eğitimde kullanılan ders kitapları ile Bakanlık yayınlarına elektronik ortamda ulaşılabilmesi sağlanmalı,
- Yardımcı öğretim ve eğitim materyalleri geliştirilerek ücretsiz erişime açılmalı,
- Eğitim bilimleri alanında düzenlenen sempozyum, panel, kongre, toplantı ile projeler ve tezler izlenerek mesleki gelişime doğrudan ve somut katkı yapacak olanlar eğitim çalışanlarının istifadesine sunulmalı,
- Öğretmenlerin ders içi ve ders dışı etkinlik ve uygulamaları on-line olarak paylaşımına sunulmalı,
- Özellikle kırsal bölgelerde görev yapan eğitim çalışanlarının Türkçe ve yabancı dilde yayımlanan yayınlara (kitap ve dergilere) ulaşımını sağlamak amacıyla MEB bünyesinde e-kütüphane vb. uygulamalar geliştirilmeli,
- Proje tabanlı faaliyetlerin desteklenmesi amacıyla TÜBİTAK 1001 ve 1007 gibi destek programları oluşturulmalı,
- Mezun oldukları ya da akademik kariyer yaptıkları alanda (yüksek lisans, doktora vb.) çalışma yapan (bildiri, sempozyum vb.) öğretmenlerin kongre ve sempozyumlara katılım ücretleri ödenmeli; hakemli dergilerde makaleleri yayımlanan öğretmenlere ilave destekler verilmeli,
- Eğitimde ve bilimde güncel gelişmeleri takip etmek amacı ile üniversitede öğretimi yapılan derslerin on-line ve interaktif ortamlarda çevrimiçi ücretsiz takibi için elektronik eğitim platformu oluşturulmalı.

21. Mesleki Tükenmişliği Engellemek ve Motivasyonu Artırmak İçin Mevcut Taltif Sistemi Saydamlaştırılmalı.

22. Öğretmenlerin Kendilerine İlişkin Karar Alma Süreçlerine Katılımları Sağlanmalı: Öncelikli olarak öğretim programlarının belirlenmesi, ders kitaplarının seçilmesi, ders/gün saatlerinin belirlenmesi, sınıf mevcutlarının belirlenmesi, okulun dizaynı ve yeniden tasarlanması ile sosyal, sportif ve kültürel faaliyetlerin planlanmasındaki karar alma süreçlerinde öğretmenlerin yer alması sağlanmalıdır.

23. Öğretmen Yetiştiren Kurumlar Arasındaki İletişim, İş Birliği ve Koordinasyon Güçlendirilmeli: Türkiye'nin uzun vadeli öğretmen ihtiyacı tahminleri yapılarak, ihtiyaç alanları belirlenmeli ve bu ihtiyaca dayalı öğretmen yetiştirme politikaları geliştirilmelidir.

24. Öğretmenlik Meslek İlkeleri Geliştirilmeli: Mesleğe, öğrenciye, çalışma arkadaşlarına ve yöneticilere karşı tutum, rol ve sorumluluklar, “öğretmenlik meslek ilkeleri” olarak belirlenmeli ve öğretmen yetiştirme programlarına dâhil edilmelidir.

Öğretmenlik Andının içeriği, öğretmenlik mesleğinin ahlaki boyutu, evrensel değerler ve öğretmenlik meslek ilkeleri çerçevesinde yeniden düzenlenmelidir.

25. Öğretmenler Deneyim Aktarmak ve Kazanmak Amacıyla Yurt Dışına Gönderilmeli: En az beş yıl öğretmenlik yapmış olan ve yaptıkları çalışmalarla beğeni kazanmış olan öğretmenler, deneyim aktarmak ve kazanmak amacıyla medeniyet havzamızdaki ülkeler önceliğiyle yurt dışına gönderilmelidir.

26. Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Programlarından Mezun Olmayan Öğretmenlere, İstemeleri Halinde Mesleki Gelişimlerini Artırmaya Yönelik Eğitim Fırsatları Sağlanmalı: Pedagojik formasyon uygulaması, öğretmenlik mesleğine ilişkin bilgi, tutum, beceri ve değerleri kazandırmada yeterli olmamasına karşın, literatürde birçok çalışma mevcuttur. Yakın zamanda gerçekleştirilen alan değişikliği işlemleri sonrasında da benzer itirazlar ileri sürülmüştür. Bu nedenle, öğretmen yetiştiren yükseköğretim programlarından mezun olmayan öğretmenlerin isteklerine bağlı olarak belirli bir süreyle mesleki gelişimlerini artırmaya yönelik eğitim programları geliştirilmeli ve uygulanmalıdır.

27. Mesleğe Ara Vermiş Öğretmenlere Yönelik Oryantasyon ve Mesleki Gelişim Kursları Düzenlenmeli: Mesleğinden belli bir süre uzak kalmalarından dolayı mesleki gelişime ilişkin bilgi ve becerilerinin geliştirilmesine ihtiyaç duyan öğretmenlere yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

28. Engelli Öğretmenlerin Çalışma Şartları ve Ortamları İyileştirilmeli: Engelli öğretmenlerin mesleğin icrasında engelleri kaynaklı bir sıkıntı yaşamaması için okul ve eklentilerinde gerekli mühendislik esaslı düzenlemeler yapılmalıdır. Sınıf içi eğitim uygulamalarında engelli öğretmenlerin eğitim materyallerine erişimini kolaylaştıracak, öğretmen-öğrenci iletişim�ini zorlaştırmayacak tasarımlar yapılmalıdır.

Engelli öğretmenlerin toplum tarafından desteklenmesi ve veliler tarafından benimsenmesi öncelikli sorumluluk olarak kabul edilerek, bu yönde Bakanlık, il müdürlükleri ve okul yönetimleri tarafından bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.

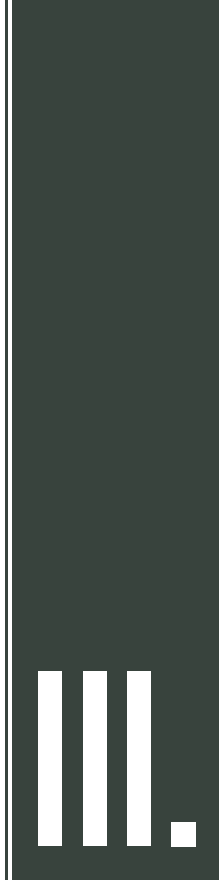

29. Maarif Müfettişlerinin Öğretmenlerin Mesleki Gelişimlerini Destekleme Kapasiteleri Geliştirilmeli: Sahada sunulan eğitim hizmetini yerinde görerek öğretmenlere geri bildirimlerde bulunan maarif müfettişlerinin öğretmen ve okul yönetimlerine nitelikli eğitime ilişkin rehberlik edebilme kapasiteleri geliştirilmelidir.

E. KARIYER SİSTEMİNİN GELİŞTİRİLEREK UYGULANMASI

30. Meslekte Uzmanlaşmayı ve Liyakati Esas Alan Adil Bir Kariyer Sistemi Kurulmalı: Kariyere bağlı olarak insan kaynağının yönetiminin düzenlenmesinde sınavın yanında, düzenli, uzun dönemde planlanmış, personelin sadece işini değil, aynı zamanda ailesini, serbest zaman uğraşlarını ve toplumsal etkinlikleri de birlikte değerlendiren yaklaşımlar tercih edilmektedir. Sağlıklı bir kariyer sisteminin kurgulanmasında aynı zamanda kariyer gelişimini ve yukarıya doğru hareketliliği sağlayan etkili ve etkin bir mesleki ilerleme süreci geliştirilmelidir.

7 yıldır öğretmen kariyer basamaklarına ilişkin uygulanma yapılmamaktadır. Öğretmenler haklı bir beklenti içerisinde. Bu çerçevede paydaşların görüşleri ve talepleri doğrultusunda herkesin yararlanmasına açık, özgün, maddi ve manevi açıdan tatminkâr bir kariyer sistemi ivedilikle hayata geçirilmelidir.

YÖNETİCİ NİTELİĞİNİN ARTIRILMASI

19. Milli Eğitim Şûrası
Gündem Maddelerine İlişkin Görüş ve Öneriler

III. YÖNETİCİ NİTELİĞİNİN ARTIRILMASI

Türkiye’de eğitim yöneticisi yetiştirme konusu kapsamlı bir şekilde 27-29 Eylül 1993 tarihleri arasında toplanan 14. Milli Eğitim Şûrası’nda ele alınmıştır. Şûrada eğitim yöneticiliğini, başarıyı temel alan, siyasal etkilerden arındırılmış ölçütlere dayandırmak ve eğitim yönetiminde uzmanlaşmaya gitmek, nitelikli eğitim yöneticileri yetiştirmek ve görevlendirmek amacı ile görüşmeler yapılarak kararlar alınmıştır.

14. Milli Eğitim Şûrası’nın üzerinden 21 yıl geçtikten sonra tekrar eğitim yöneticilerinin niteliği konusu eğitime dair önemli bir mesele olarak kabul edilmelidir. Bu çerçevede bu konuya dair tespit ve tekliflerin geçmiş tecrübeler ve geleceğe yönelik beklentilerle birlikte değerlendirilerek yapılması son derece önemlidir.

2011 yılında yürürlüğe konulan Milli Eğitim Bakanlığı’nın teşkilat ve görevlerine ilişkin yasal düzenlemenin içeriğinde tartışma oluşturan konuların başında da eğitim kurumları yöneticilerine ilişkin hükümler yer almaktadır. Bu durum ve nitelikli eğitim için yeterlik düzeyi yüksek eğitim yöneticisi ihtiyacı gözetilerek; eğitim yöneticisi yetiştirme, atama yer değiştirme ve görevden alma hususlarına ilişkin kapsamlı bir model oluşturulmalıdır. Hak edenin görev almasını, hakkını verenin görevde kalmasını ve yeterliliğini kaybedenlerin görevine son verilmesini öngören böylesi bir model, eğitimin hem yönetimini hem de nitelik arttırıcı etkisini kolaylaştıracaktır.

ÖNERİLER

1- Yönetici Yeterlikleri Oluşturulmalı: Nitelikli bir eğitim yönetimi hizmetinin sunulabilmesi için eğitim kurumları yöneticileri, il ve ilçe yöneticileri, merkez teşkilatı yöneticileri için yeterlik kriterleri oluşturulmalıdır. Bu doğrultuda yönetici adaylarının yeterlikleri geliştirilmeli ve bu yeterlikler doğrultusunda atama ve yer değiştirme işlemleri yapılmalıdır.

2- Eğitim Kurumu Yönetici Adaylarının Seçimi: Eğitim kademelerinin özelliğine göre her bir kurum için belirlenen şartları sağlayanlar arasından aday yöneticilerin seçimi yapılmalıdır. Aday yöneticilerde aranabilecek bazı örnek şartlar şunlar olabilir:

- Eğitim yönetimi alanında lisansüstü diploma veya okul liderliği sertifikasına sahip olmak,
- Resmi veya özel okullarda en az beş yıl başarılı öğretmenlik deneyimine sahip olmak,
- Öğrenci ve öğretmenlerin yüksek düzeyde başarı gösterebilmesi için sahip olmaları gereken beceri, bilgi ve eğilimler hakkında bilgili olmak,
- Kurumun eğitim ve öğretim noktasında gelişimine yönelik yönetim süreçleri ve işleyişine ilişkin bilgi ve becerilere sahip olmak.

Nitelikli yönetici adaylarının yer alacağı aday havuzu oluşturulmasına yönelik bir sistem uygulamaya konulmalıdır. Bu havuzda potansiyeli yüksek adayların yer alabilmesi için stratejik, proaktif ve amaçlı toplama/seçim stratejileri geliştirilmelidir. Geliştirilecek alım stratejisinde ihtiyaçlar yansıtılmalı, nitelikli adayların tespit edilmesi ve yönetici olmalarının teşvik edilmesi için yöntemler geliştirilmelidir.

3- Eğitim Kurumu Yönetici Adaylarının Eğitimi: Eğitim yöneticisi olmak üzere aday havuzuna alınan aday yöneticilerin, gözetmen/ler denetiminde okul tabanlı eğitime tabi tutulup ön deneyim kazanmaları sağlanmalıdır. Bu eğitim, akrediteasyona sahip yükseköğretim kurumlarında da yapılabilir.

4- Eğitim Kurumu Yöneticilerinin Atanması: Okul tabanlı deneyim ve eğitimini başarı ile tamamlayan aday yöneticiler arasından seçilmek kaydıyla; eğitim kurumu yöneticilerinin atanmasında atamaya yetkili amirlerin yanında atama yapılacak okuldaki bileşenlerin görüşlerini de yansıtacak bir seçme ve atama modeli geliştirilmelidir.

Eğitim kurumu yöneticiliği ikincil görev kapsamından çıkarılarak, bu görevler için kadro öngörülmesi; eğitim yöneticiliğinde geçirilen süreler diğer yöneticilik görevlerine atanmada dikkate alınabilmelidir.

Okul müdürü, en az 3 yıl öğretmenlik yapmış olan öğretmenler arasından yardımcılarını seçebilmelidir.

5- Eğitim Kurumu Yöneticileri Sürekli Eğitim İlkesi Doğrultusunda Desteklenmeli: Eğitim kurumu yöneticileri, sürekli eğitim ilkesi gereği, ihtiyaçları doğrultusunda desteklenmelidir. Bunun yanında, görev yaptıkları eğitim kurumunun özellikleri dikkate alınarak yöneticilere; verimliliği artırmak, öğretmenlerin ve diğer okul çalışanlarının iş doyumunu sağlamak, okulun güvenliği ve okul nüfusunun sağlığını korumak, dinamik ve çevresine yararlı okul konularında eğitim verilmelidir. Ayrıca, eğitim yöneticilerine, görev aldıkları kurumun, eğitim kademesinin özellikleri, kendilerini farklı kılan nitelikleri ve kurumun bulunduğu coğrafi alanın şartları gibi hususlar dikkate alınarak, arttırımlı ücret ve maaş ödenmesini öngören bir sistem de kurulmalıdır.

6- Eğitim Yöneticiliğinde Dikey ve Yatay Geçişlere İmkan Veren Kariyer Sisteminin Kurulması: Eğitim kurumları yöneticiliği, il ve ilçe yöneticiliği, eğitim uzmanlığı, milli eğitim uzmanlığı, merkez ve taşra teşkilatı, şef, şube müdürlükleri ile daire başkanlıkları arasında yeterlilikler çerçevesinde yatay ve dikey geçişlere imkan veren adil bir kariyer sistemi kurulmalıdır.

Milli eğitim uzmanlıklarına seçme ve atama süreci, ağırlık öğretmenler lehine olacak şekilde değiştirilmelidirler. Milli eğitim uzmanlıklarına ve maarif müfettişliğine geçişte öğretmenler yönünden yaş şartı kaldırılmalıdır.

7- Eğitim Yöneticiliği İçin Özgün ve Saydam Bir Taltif Sistemi Geliştirilmeli: Şef, şube müdürü, ilçe ve il yöneticileri için kariyer basamaklarında yükselmeye imkan tanıyan özgün ve saydam bir taltif sistemi geliştirilerek uygulamaya konulmalıdır.

IV.

OKUL GÜVENLİĞİ

19. Milli Eğitim Şûrası
Gündem Maddelerine İlişkin Görüş ve Öneriler

IV. OKUL GÜVENLİĞİ

Türkiye'nin sahip olduğu genç nüfus, birçok avantajı beraberinde getirmektedir. Bu potansiyeli iyi değerlendirebilmek için gençlerin eğitimlerinin en iyi şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Eğitimde beklenen başarıların elde edilmesindeki en önemli faktörlerden birisi de okul güvenliğidir.

Okul güvenliği; öğrenci, öğretmen ya da yardımcı hizmetler personelinin okula gitmek amacıyla evinden ayrılması anından başlayarak tekrar evine gelinceye kadar geçen tüm aşamaları içerir. Dolayısıyla mekân açısından okul güvenliği; okul ile ev arasındaki güvenlik (okul çevre güvenliği), okul içindeki güvenlik ve sınavtaki güvenlik olmak üzere üç temel alandaki güvenliği kapsamaktadır.

Özellikle gelişmiş ülkelerde son yılların en önemli konusu olan okul güvenliğine ilişkin olarak, okulların hem güvenli hem de güvenli yerlerde olması için çok sayıda çalışma yapılmaktadır.

Okul yöneticisi, öğretmen, öğrenci ve yardımcı hizmetler personelinin okulda güvende olmadıklarını hissetmeleri, eğitim-öğretim açısından önemli bir engel oluşturmaktadır. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi, okulların en güvenli ortamlar olmasıyla sağlanacaktır.

Kısaca mekân açısından okul güvenliği olarak ele alınan konu; okul çevresi güvenliği, okul içi güvenliği, daha özelde ise sınıf içi güvenliği olarak değerlendirilmelidir. Yapılan bu değerlendirmeler ışığında problemler tespit edilmeli; problemlerin çözümüne yönelik bir kısım prosedürler hazırlanmalı ve bazı eğitim programları geliştirilerek uygulanmalıdır.

Sonuç olarak, tespit edilen problemlerin en aza indirilmesine yönelik somut önerilere dayalı tedbirler alınmalı ve okul güvenliğinin sürekliliğini sağlayıcı izleme ve denetim mekanizmaları oluşturulmalıdır.

ÖNERİLER

1. Nitelikli Eğitim İçin Güvenli, Disiplinli ve Huzurlu Okulların Olmasının Ön Şart Olduğu Konusunda Farkındalık Oluşturulmalı: Okul güvenliğinin, eğitimin gündeminde ilk sırada yer alması için okul içinde tüm taraflara yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

2. Ülke, İl ve İlçe Genelinde Güvenli Okul Planlarının Yanı Sıra, Sistemdeki Her Bir Okul İçin Ayrı Planlar Geliştirilmeli: Bu planlarda zorbalık, vandalizm, hırsızlık, madde kullanımı ve satışı, çete faaliyetleri, yaralayıcı ve öldürücü aletlerin kullanımı, doğal afetler, kazalar, yaralanma ve ölüm vakaları, değerli malların korunması, kayıpların önlenmesi, güvenlik eğitimi gibi konulara yer verilmelidir. Ayrıca güvenliği tehdit eden belirli risklerle başa çıkmak için sistematik prosedürler, öğrenci ve personelin güvenliğini sağlayacak şekilde açık ve anlaşılır bir dille ifade edilmelidir.

3. Okul Güvenliği Konusunda Veri Tabanı Oluşturulmalı: Okul, suç ve şiddet, uyuşturucu, disiplin, eğitime erişim ve okul terki, vandalizm, güvenlik, silah, gençlik, intihar, çocuk istismarı ve eğitim hukukuna ilişkin veri tabanı oluşturulmalıdır. Bu veri tabanından alınan çıktılar, okul güvenliği konusunda yapılan güncel ve süreli yayınlarda kullanılmalıdır.

4. İlçe, İl ve Ülke Genelinde Okul İçerisinde Meydana Gelen Güvenliği Tehdit Edici Her Tür Olayın Raporlanmasını Sağlayacak Bir Sistem Kurulmalı: Bu sistemde, kaza, disiplin problemleri, vandalizm ve güvenlik sorunlarına ilişkin tam ve güvenilir bilgilerin yanı sıra, şüpheli çocuk istismarını tespit etmek için standart formlara yer verilmeli; geliştirilen formların ve belgelerin doğru ve güvenilir olarak doldurulabilmesi için okul personelinin tümüne eğitim verilmelidir.

5. Her Okul, Hizmet Ettiği Tüm Kesimlere Dağıtılmak Üzere Okul Güvenliği Bilgilendirme Kitapçığı Hazırlamalı: Bu kitapçıkta kısaca nitelikli öğrenme için güvenli bir sığınak olması gereken okulların güvenli kılınmasında önemli olan konular ve bu konulara yönelik okul personeli, öğrencilerin ve ailelerinin rolleri açıklanmalıdır.

6. Güncel Sorunları da Kapsayacak Şekilde Okul Güvenliği Konusunda Okul Politikaları Geliştirilmeli: Bu politikaların sürdürülebilir kılınması için uygulamalı eğitimler düzenli olarak verilmelidir.

7. İlçe ve İl Düzeyinde Okul Güvenliğine İlişkin Prosedürler Düzenli Olarak Güncellenmeli: Bu kapsamda suç, şiddet, disiplin olayları ile ilgili güncel istatistikler kamuoyu ile paylaşılmalıdır. Ayrıca, okula erişim ve okul terkleri, vandalizm ve onarım faaliyetleri konusunda okullara destek olmak amacıyla aynı ve nakdi yardımlar sağlanmalıdır.

8. Eğitim Bölgelerinde “Okul Güvenlik Danışma Kurulları” Oluşturulmalı: Bu danışma kurullarında özellikle eğitimci, hâkim, avukat, sağlık ve sivil savunma uzmanları, veliler ve medya mensuplarına yer verilmelidir.

9. “Güvenli Okullar Haftası” Belirlenmeli: Bu hafta içinde okulun güvenliğine ilişkin olarak okul temelli uygulamalar yapılmalıdır.

10. Okullar, İlçe Düzeyinde Dönemsel Olarak Okul Güvenliği Uzmanları Tarafından İncelenmeli: İnceleme sonunda gerekli iyileştirmeler yapılmalıdır.

11. Okulların Bünyesinde Akran Arabuluculuk Sistemi Kurulmalı: Çalışmalara taraf olan, okul kültürü ve iklimini bozan eylemlerde bulunan öğrencilerin sorunlarını dinlemek ve çözmek amacıyla okullarda akran arabuluculuk sistemi kurulmalı; bu kapsamda görev alacak öğrencilerin niteliklerini geliştirecek çalışmalara öncelik verilmelidir.

12. Ailelere, çocuklarının eylemleri sonucunda oluşan zarardan sorumlu oldukları konusunda bilgi verilmeli.

13. Okul İzle Formları Geliştirilerek Uygulanmalı: Okul güvenliğini tehdit eden unsurların kolluk kuvvetleri tarafından belirlenerek önleyici bir yaklaşımla risklerin önceden ortadan kaldırılmasına yönelik “Okul İzle Formları” geliştirilip uygulanmalıdır.

14. İlk Yardım Eğitimi Verilmeli: Öğretmenlere ve okulda hizmet üreten ve alan herkese okul güvenliği bağlamında ilk yardım eğitimi verilmelidir.

15. Kamu Kurumlarının Okullarla İş Birliği Sağlanmalı: Okula müdahale edecek kamu kurumları tarafından, güvenliğin türü ve özelliğine ilişkin olarak stratejiler ve prosedürler geliştirilmeli ve okullara uygulanmalı eğitimler verilmelidir.

16. Okul servis araçları yönetmeliği, çocukların güvenliği temel alınacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.

17. Güvenli Okul Standartları Geliştirilmeli: Resmi ve özel her okulda, okul türlerine göre güvenli okul standartları asgari düzeyde belirlenmeli, okulların dönüşümlerinin yapılabilmesi için ayni ve nakdi destekler verilmelidir.

18. Çocukların sağlıklı gelişimleri için önemli bir unsur olan temiz içme suyu her öğrenciye ücretsiz olarak sunulmalıdır.

19. Oyun Alanları: Okul bahçelerinde öğrencilerin fizyolojik ve ruhsal gelişimlerini destekleyecek nitelikte güvenli ve uluslararası standartlara uygun mekân ve oyun alanları oluşturulmalıdır.

20. Okul Yemeği Uygulaması Başlatılmalı: Yapılan bütün araştırmalar, nitelikli öğrenme ile sağlıklı ve doğru beslenme arasında doğrudan bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, öncelikli olarak dezavantajlı bölgelerden başlanmak üzere her okulda ücretsiz okul yemeği uygulaması başlatılmalıdır.

19. Milli Eğitim Şûrası'na Hazırlık Çalıştayı Kızılcahamam / ANKARA

EK

“EğİTİM ve AHLAK” ŞÛRASI “Mehtmet Akif İnan Hatırasına”

21-22-23 Kasım 2014 Ankara

PROGRAM AKIŐI

21 Kasım Cuma

09.30- 11.30 : Açılıő ve Protokol Konuőmaları

13.30 - 15.30 : Açılıő Oturumu

Oturum Başkanı : Prof. Dr. Akif Ersoy

Konuőmacı : 21. Yüzyılda Eğitimin İnşası
Prof. Dr. Yüksel Özden

Konuőmacı : İslam ve Batı Dünyasında
Eğitim ve Ahlak Görünümü
Prof. Dr. Yusuf Ziya Kavakçı

16.00 - 18.30 : **Birinci Oturum**
Eğitim ve Ahlak

Oturum Başkanı : Prof. Dr. Emrullah İőler

Konuőmacı : Ahlaktan Eğitime
Prof. Dr. Celal Türer

Müzakereci : Prof. Dr. Hasan Ünder

Konuőmacı : Eğitimden Ahlaka
Prof. Dr. Durmuő Günay

Müzakereci : Prof. Dr. Selahattin Turan

22 Kasım Cumartesi

09.30- 12.00 : **İkinci Oturum**
Eğitim Tarihimizde Ahlak

Oturum Başkanı : Prof. Dr. Recep Kaymakcan

KonuŐmacı : Cumhuriyet Döneminde Ahlak Eğitimi

Müzakereci : Dr. Safiye Kesgin

Müzakereci : Doç. Dr. Hilmi Uçar

KonuŐmacı : Eğitimcinin Ahlak Eğitimi

Müzakereci : Prof. Dr. Burhanettin Dönmez

Müzakereci : Prof. Dr. Ramazan Kaplan

13.30 - 15.30 : **Üçüncü Oturum**
Eğitim Müfredatlarında Ahlak

Oturum Başkanı : Prof. Dr. Őükrü Karatepe

KonuŐmacı : Batı Eğitim Müfredatında Ahlak

Müzakereci : Yrd. Doç. Dr. Zafer Çelik

Müzakereci : Doç. Dr. Őamil Öçal

KonuŐmacı : İslam Ahlakının Eğitim Müfredatına
Aktarım Sorunu

Müzakereci : Yrd. Doç. Dr. Ahmet Yemenici

Müzakereci : Doç. Dr. Gürbüz Deniz

16.00 - 18.30 : **Dördüncü Oturum**
Aile ve Toplumda Ahlak Eğitimi

Oturum Başkanı : Dr. Necmettin Turinay

KonuŐmacı : Ailede Ahlak Eğitimi

Müzakereci : Prof. Dr. Mehmet Zeki Aydın

Müzakereci : Prof. Dr. Hasan Ünder

Kültürümüzde Ahlak Eğitimi
Konuşmacı : Prof. Dr. Kadir Canatan
Müzakereci : Prof. Dr. Ali Rıza Abay

22 Kasım Pazar

09.30- 12.00 : **Beşinci Oturum**
Ahlak Eğitiminde Rol Model

Oturum Başkanı : Prof. Dr. Mustafa Solak

Ahlak Eğitiminde Rol Model Referansları
Konuşmacı : Prof. Dr. Bahattin Acat
Müzakereci : Prof. Dr. Niyazi Can

Medyadan Ahlaka Rol Model Çıkar mı?
Konuşmacı : Dr. Yusuf Kaplan
Müzakereci : Dr. Yaşar Uğurlu

13.30 - 15.30 : **Altıncı Oturum**
Ahlak Eğitiminde Yeni Arayışlar

Oturum Başkanı : Prof. Dr. Hicabi Kırılancı

Osmanlı Döneminde Ahlak Eğitim
Konuşmacı : Yrd. Doç. Dr. Umut Kaya
Müzakereci : Doç. Dr. İrfan Göktaş

MEB Müfredatında Ahlak Eğitimi ve Yeni Öneriler
Konuşmacı : Alparslan Durmuş
Müzakereci : Doç. Dr. Zülfü Demirtaş

13.30 - 16.00 : Genel Değerlendirme
Prof. Dr. Arif Ersoy

Eğitim-Bir-Sen ve Memur-Sen Genel Başkanı Ahmet Gündoğdu'nun

“EĞİTİM ve AHLAK” ŞÛRASI

Açış Konuşması

Ahlakı, medeniyeti ve insaniliği merkeze alan, fikir, söylem ve eylemleriy-le materyalizme ve materyalizmi küreselleştiren Batı uygarlığına karşı tavır ve duruş sergileyen kurucu genel başkanımız Mehmet Akif İnan hatırasına atfettiğimiz şûrada, her biri çok değerli bilim insanları üç gün boyunca birikimlerini ve tecrübelerini bize aktaracak; ahlaki yozlaşmanın önüne geçilmesi ve iyilik hareketlerinin ivme kazanması hedefiyle, mevcuda dair tespitlerini ve çözüme yönelik tekliflerini sunacaklar. Dünyada ve Türkiye’de toplumsal düzeyde ahlaki yozlaşma riskinin arttığı bir süreçte, eğitim-ahlak ilişkisini merkeze alan 3. Ahlak Şûrası’nın, erdemli, ahlaklı, iyi insan ve ahlaklı toplum arayışlarına önemli katkı yapacağına inanıyorum.

İnsan, bizim medeniyetimizin ve inancımızın ifadesiyle, ‘eşrefi mahlûkat’, yani yaratılmışların en şerefliisidir. Yaradılış sürecinde bahşedilen ‘eşrefi mahlûkat’ sıfatının yaşayışta da korunması ve ortaya çıkması ancak ‘güzel ahlakla’ mümkündür.

Bu noktada, öncelikle ‘ahlak’ kavramını tanımlamalıyız. Ahlaka ilişkin sayısız ve birbirinden farklı tanım arasından bir tercihte bulunalım ve ahlakı, ‘insanın iyi veya kötü olarak vasıflandırılmasına yol açan manevi nitelikleri, huyları ve bunların etkisiyle ortaya koyduğu iradeli davranışların bütünüdür’ şeklinde tanımlayalım. Tanımdan da anlaşılacağı üzere, ahlak binasının iyi/güzel ahlak ya da kötü/çirkin ahlak olmak üzere iki kapısı var. Şüphesiz bizim hedefimiz, iyi/güzel ahlak kapısından girmek ve güzel ahlakla inşa olmaktır.

Güzel ahlak, iyi insana; iyi insan, huzurlu topluma; huzurlu toplumsa barış ve adaletin hâkim olduğu dünyaya ulaşmanın olmazsa olmazıdır. Peki, ‘iyi insan’ inşası için gereken güzel ahlakı nereden ve nasıl edineceğiz. Hangi kaynağı referans alacağız, kimi ya da kimleri örnek alacağız? Bunu başaran bireyler ve toplumlar, nasıl bir yol izlediler? Bizim inancımız, medeniyetimiz, ‘imanlı insan ya da mümin, güzel ahlaklı insandır, iyi insandır’ hükmüne caridir. Esasen bütün semavi dinlerin özü ‘iyi insanı, güzel ahlaka sahip insanı inşa etmektir.’ Bu nedenle güzel ahlaka sahip olmayı ya da ol(a)mamayı, imani ve insani açıdan önemli bir sorun olarak kabul etmek gerekir. Güzel ahlak tercihinin kişiyi aşan olumlu etkileri, kötü ahlak tercihinin kişiyle sınırlı kalmayan olumsuz yansımaları mutlaka olacaktır. Evimizde, sokağımızda, mahallemiz-

de, ilçemizde, ilimizde, ülkemizde ve dünyada, bizi mutlu eden ne varsa güzel ahlakın ya da mutsuz eden her ne varsa çirkin ahlakın birer yansımasıdır. Bu anlamda, güzel ahlakı kazanmak ve kazandırmak noktasında tavrı, mücadelesi, eylemi ve çabası olmayanların dünyanın mevcut düzenine ve farklı yerlerindeki zulümlere pasif iştirakçi olarak katkı sunduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Daha genel ifadeyle ‘dünyanın çivisi çıkmış’ siteminde bulunmaya hakkınız olması adına, yerinden çıkan o çiviye tekrar yerine çakmak için gereken çekicin güzel ahlak olduğunu idrak etmeniz ve çekici elinize alıp o çivinin yerine çakılmasına katkı sunmanız gerekir.

Konumuz eğitim ve ahlak olunca, insan ve evrensel değerler, Müslüman ve İslami değerler arasındaki ilişkiyi de incelemek gerekiyor. Bu noktada önce insanlık kavramına özel bir parantez açalım. İnsanlıktan kastımız, insan neslinin bütününe ifade eden nicel bir kapsam değil, insanın yaratılışından bugüne kadarki birikimiyle üretilen nitel değerler. Bu yönüyle insan, kendi idrakıyla ve birikimiyle şekillendirdiği, kurala dönüştürdüğü ve uyması halinde ‘insanlık’ övgüsüne mazhar olacağı evrensel insani değerlere sahiptir. Eşitlik taleplerimiz, adalet beklentimiz, barışa dair isteklerimiz, mazlumları koruma, zulümleri bitirme irademiz, insan onuruna ve saygın iş anlayışına dair hassasiyetlerimiz esasen evrensel insani değerlere dayanıyor.

İnsan idrakinin bu noktada besleneceği ve destek alacağı bir referansa ihtiyaç vardır. O referans, elbette din ve dinin kurallarıdır. Bu anlamda, ‘güzel ahlak’ noktasında ilk verilerimizi, kurallarımızı, ilkelerimizi semavi dinler üzerinden edindiğimiz tartışmasızdır. Yaratıcı, ‘güzel ahlakın’ nasıl kazanılacağını ve neleri içerdiğini ‘vahiy’ yoluyla bildirmiştir. Vahyin son muhatabı, son peygamber olarak ‘güzel ahlak’ ve ‘insan’ arasındaki ilişkide mükemmeli yakalayan şüphesiz Peygamberimiz Hz. Muhammed’dir (SAV). Günümüzde Müslümanlar ve İslami değerler arasındaki ilişkiyi de bu zaviyeden incelemek gerekiyor. Müslüman sıfatına sahip olanların İslami değerlerle ilişkisi, olması gerekeni, ideali yansıtıyor mu? Müslüman sıfatına sahip olmak ya da bu sıfatın hakkını vermek adına İslami değerleri yaşayan, yaşatan bir bilinç söz konusu mu? Duygusal bir bakışla hemen evet demek kolaycılığın kaçmayacağı. Dünya üzerinde adaletsizliğin, tırnak içerisinde söylüyorum, ahaksızlığın, hak tanımazlığın, madde seviciliğin, zulmün, insan onuruna karşı olumsuz tavırların zirve yaptığı bir dönemde Müslümanların İslami değerlerle ilişkisinin olması gereken düzeyde olduğunu söylemek ne yazık ki mümkün değil. Peygamberinin şahsiyeti, mümtaz kişiliği, adaleti, merhameti ve ahlakı üzerinden kendisine paye biçmekle yetinip bütün bu hasletleri kendisinde inşa etmeyi erteleyen bir kitle var. Evet, şüphesiz Peygamberimiz (SAV) ‘güzel ahlak’ noktasında abide ve zirveydi. Peki, biz ne konumdayız? Eğer bugün dünya, insan ve ahlak arasındaki mesafenin her geçen gün daha da açıldığı bir körleşme, vahşileşme, cedelleşme girdabında ise bunun sorumlusu öncelikle, iş-

lami değerleri yaşamak konusunda isteksiz davranan, yetersiz kalan Müslümanlardır. Güzel ahlaki tamamlamak üzere gönderilen Peygamberin ümmeti, güzel ahlaka ulaşmak ve güzel ahlaki hâkim kılmak adına örnek olmalı, öncü olmalıdır. Bunu yapmadığımız için, dünya üzerinde zulüm var. Bunu hakkıyla yapmadığımız için açlıktan ölen insanlar, çocuklar, kadınlar var. Bunu yapmadığımız için, daha çok kazanma hırsı, ne yazık ki paylaşma erdemine galip geliyor.

Yaradanın, hem yaşamamızı hem de yaşatmamızı istediği değerler var. Kendimiz açısından ihmal etmememiz, başkalarına yönelik olarak da ihlal etmememiz gereken değerler var. Doğumla başlayan ve ölüme kadar geçen süre, yani hayat, 'insan kalma sınavı' ve 'kamil insan olma fırsatı' olarak bize ihsan edilmiş. Peki, hayatın içini neyle dolduracağız; eylemlerimize, düşüncelerimize, kararlarımıza hangi ilkeler ve değerler yön verecek? Şükür ki, bu husus bize bırakılmamış. İnsan, 'iyinin ne olduğunu belirleme yetkisiyle' donatılmamış, 'iyiyi bulma ve iyi olma sorumluluğuyla' yaratılmıştır. 'Doğru söyleyiniz', 'Verdiğiniz söze bağlı kalınız', 'Emaneti ehline veriniz', 'Adil olunuz', 'Sabırlı olunuz', 'Merhamet ediniz', 'Şükrediniz' emirleri dahil güzel ahlaka, iyiye, doğruya, güzele dair istikametimizi belirleyen temel düstur olarak 'Emr-i bi'l ma'rûf ve nehy-i anil münker.' Yani iyiyi yapmak, iyiye çağırarak, kötülükten uzak durmak ve uzak tutmak noktasında yapacaklarımız bize bildirilmiş. Evet, insan iyiye, güzele ve doğruya çağırılmış ve çağrı öznesi olmakla sorumlu kılınmıştır. Bunun için iyiyi söyleyen olmak yetmez, iyiliği söylenen, iyiliğine, güzelliğine şahitlik edilen olmak gerekir. Üstelik sadece sevenleri ve sevdikleri tarafından değil, kendisini sevmeyenler hatta kendisine düşmanlık edenler tarafından. Bu noktada, mutlak, daimi ve değişmez bir rol modelimiz var: Peygamberimiz. Kendisini yok etmek için fırsat kollayan Ebu Cehil'in dahi 'Muhammed'ül Emin' diyerek ihtiram gösterdiği Peygamberimiz. İnsanlık tarihi Peygamberimizin tek bir çirkin sözüne veya davranışına şahitlik etmemiştir. İlimden uzaklaştığını, adaletten saptığını, merhametten vazgeçtiğini, sözünden caydığını, emanet ile ehliyet arasındaki mutlak ilişkiyi görmezden geldiğini, tevazuyu terk edip kibre tevessül ettiğini hiç kimsenin iddia etmediği, edemediği bir rol model ve istikamet önderi olarak Resul-u Ekrem, güzel ahlaka dair arayışımızda sözleriyle, eylemleriyle, işaretleriyle, bütün insanlığın kıyamete kadar yararlanacağı bir yol haritası sunuyor.

Bu noktada bugün ne konumdayız. Çocuklarımıza, gençlerimize hatta yetişkinlerimize ahlak eğitimi, ahlaklı olma eğilimi konusunda gerektiği kadar fırsat ve imkan sunabiliyor muyuz? Eğitim-ahlak ilişkisi ya da güzel ahlak ve eğitim içeriği ilişkisi bağlamında ne durumdayız? Öncelikle hangi derece ve türde olursa olsun eğitim-ahlak ilişkisinde en önemli unsurun, müfredatın, eğitim araçlarının, eğitim ortamının ahlaki duyarlılık içermesi olduğunu hatırlatalım. Buradan kastımız sadece Din Kültürü ve

Ahlak Bilgisi değil. Okul öncesinden üniversiteye, ilköğretimden doktora öğrenimine kadar eğitimin bütün süreçlerinde, güzel ahlakın temel hedef olarak hem soyut ilkelere hem de somut unsurlara etki etmesidir. Bu anlamda, bütün derslerin müfredatının içeriği, sadece ahlak kurallarını öğretmekle, ahlak konusunda bilgi vermekle sınırlı tutulmamalıdır. Bilgiye dayalı ahlakçılık yerine eyleme dayalı ahlaklılık esas alınmalıdır.

Eğitim sistemimiz, iyi insan olmayı ya da güzel ahlaklı olmayı ödüllendirmiyor, bunlara ulaşmayı özendirmiyor. Eğitim sistemimiz, felsefemiz, organizasyonumuz; çocukları, gençleri 'öğrenci' sıfatına hapsediyor ve onların 'insan' sıfatını örtüyor. 'Adam olmak' için eğitiyoruz çocuklarımızı 'insan olmak' gibi bir hedef koymuyoruz. Adam olmaktan kasıt da ahlaklı olmak değil; iyi bir meslek sahibi olmak, iyi bir makam ve mevkinin adayı ya da sahibi olmak. Çocuklarımızı/gençlerimizi insani hasletleri, irfani kimlikleri üzerinden değerlendirmeyi ya ikinci plana koyuyoruz ya da hiç yapmıyoruz. Doktor olmayı başarmış genci ve onun ebeveynini takdir ederken, bu noktaya ulaşmamış olanları 'daha az başarılı' ya da 'başarısız' olarak nitelendiriyoruz. Okullardaki sınavlardan merkezi sınavlara kadar bütün sınav süreçlerini bilgiye ve zekaya dayalı olarak gerçekleştiriyoruz. Kısaca, eleğimizi kurup eliyoruz. Öğrettiklerimizi, öğrenip öğrenmediklerini denetleyip başarı skalaları, not cetvelleri ve sınav puanları üzerinden sıralama yapıyoruz. Ya insan olmaları ya ahlaklı olmaları, güzel ahlaka sahip olmaları konusunda ne yapıyoruz? Hiçbir şey. Çünkü bizim için eğitim, öğretmek ve öğrenmek ilişkisine dayanıyor. Gelin yeni bir şey yapalım. Doktor olmak, öğretmen olmak ya da olmamak noktasındaki eleme sistemini bir kenara koyup 'iyi insan olmak' merkezli bir eğitim sistemini çocuklarımıza, gençlerimize belki de daha doğrusu insanlığa hediye edelim. Bu anlamda, Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK, eğer gerçekten bir eğitim reformu yapmak istiyorsa, 'iyi insan olmayı', 'iyi meslek sahibi olmanın' önüne koyan eğitim felsefesine dayalı bir sistemi kurmaya çabalamalıdır.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin zorunlu olması üzerinden yürütülen tartışmaların devam ettiği bir süreçte Kur'an-ı Kerim ve Siyer derslerinin ders programları içerisine alınmasını son derece önemli ve değerli bir adım olarak görüyoruz. Ancak, güzel ahlakı bezenmiş birey ve ahlaklı toplum için bu derslerle sınırlı bir ahlak eğitimi yeterli ve doğru bir yaklaşım olarak görmüyoruz. Ahlakilik ve güzel ahlak terkihi, tüm müfredatın, bütün derslerin içeriğine ve ruhuna derç edilmelidir. Karakter ve şahsiyet eğitiminde sadece din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenleri değil, tüm eğitim kadroları sorumluluk almalı, bütün derslerde buna ilişkin ders içeriği oluşturulmalıdır. Ahlak eğitimi ve güzel ahlaka sahip insan, bir branş öğretmenininki dersi olarak değil, bütün eğitimcilerin, eğitim hayatındaki bütün paydaşların ortak derdi kabul edilmeli, eğitim sistemi, felsefesi ve organizasyonu ile eğitim kurumları bu hedef üzerinden şekillendirilmelidir. Siyaset, medya ve ekonomi dünyası başta olmak üzere 77 milyonun tamamında bu duyarlılık olmalı ve bu alan ortak sorumluluk olarak kabul edilmelidir.

Bu kurgunun en önemli öznesi hiç şüphesiz öğretmenlerimizdir. Öğretmenlerimiz, çocuklarımız ve gençlerimiz için 'iyi insanın', 'güzel ahlakın' canlı fotoğrafı olmak durumundadır. Sadece öğreten değil, değerleri yaşayan ve yaşatan bir kimlik olarak öğrencilerinin karşısına çıkmalıdır. Öğrencisi, insan olmanın değerini öncelikle öğretmenlerimiz üzerinden yaşmalıdır. Adil olmayı, işinin hakkını vermeyi, iş ahlakını, hakça paylaşmayı, birlikte yaşamayı ve huzuru birlikte oluşturmayı, sınıfta ve okulda öğretmenimizden görmelidir. Böylesi bir öğretmen profili için öncelikle öğretmenimizin toplumdaki saygınlığının ve itibarının, bu hedef doğrultusunda oluşması ve korunması gerekiyor. Öğretmenlerimizin mali ve sosyal hakları, özlük hakları ve çalışma şartları bu itibar ve saygıyı oluşturacak biçimde düzenlenmeli ve geliştirilmelidir. Toplumda itibar görmeyen öğretmene, öğrencileri tarafından ihtiram gösterilmesini beklemek ve öğrencilerinin o öğretmenin ahlaki sıfatları üzerinden kendisini inşa etmeye çalışmasını istemek, en az ölü gözünden yaş beklemek kadar beyhudedir.

Konu, eğitim, öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK gibi bir düzleme geldiğinde ilk aklıma gelen kitle gençlerimiz. Ahlak üzerinden suçladığımız, itiraz ettiğimiz, ayıpladığımız hatta daha da ileri gidip 'bunlar adam olacak da biz göreceğiz' diyerek üst perdeden yok saydığımız gençler. Öncelikle, sokakta, okulda, evde, markette, statlarda, salonlarda gördüğümüz gençler, bizim gençlerimiz ve bizim eserimiz. Onlara yaptığımız her eleştiri, her tenkit esasen kendi eksiklerimizin, kendi yanlışlarımızın itirafıdır. Aynı durum çocuklarımız için de geçerli. O zaman gençleri, ahlak üzerinden eleştirmek kolaycılığı yerine ahlaka dayalı olarak eğitmek sorumluluğunu üstlenmeliyiz. Bu noktada, bugünün dünyası bize büyük imkan ve fırsatlar sunuyor. İletişim, etkileşim ve yönetim zeminlerinde gençlerle buluşma fırsatlarını mutlaka kullanmalıyız.

Birey ve topluma yönelik ahlak eğitimi kadar önemli bir konuda ahlaklı fikir, ahlaklı düşünce, ahlaklı siyaset, ahlakı önceleyen devlet profilinin hakim olmasıdır. Bunların yanına belki de öncelikle ahlaklı aydını dahil etmek gerekiyor. İdeolojilerin ahlakiliği noktasında kafa yormak gerekiyor. Materyalist, nihilist, panteist vb. fikirlerin ahlaki düzene etkilerini konuşmamız gerekir. Sistemin ve ilkelerinin ahlakiliğini tartışmak, yine sistemi şekillendiren anayasadan başlayarak yönetmeliklere kadar mevzuatın ahlakiliğini, güzel ahlakla uyumunu konuşmak gerekiyor. Siyasal sistem, hukuk düzeni ve bunlara bağlı mevzuat insan fıtratına aykırı araçlar, kurallar, tehdit ve fırsatlar barındırıyorsa sisteme ve düzene direnmek zor. Sistem ve mevzuat sizi yalan söylemeye, yanlış beyanda bulunmaya, gerçek durumu saklamaya zorluyorsa, güzel ahlak bir tarafa ahlakilik için gereken vasata ulaşılması bile zordur. Bu anlamda, ülkemizin geçmişi yasaklar, sınırlamalar, baskı ve dayatmalar üzerinden bireyin, derneklerin, partilerin, sivil toplum örgütlerinin gerçeği örttüğü, yalan söylemek en

azından gerçeği saklamak zorunda kaldığı süreçler barındırır. Özgürlüğün olmadığı, gerçeği ifade etmenin, olduğun gibi davranmanın bedel ödemeyi gerektirdiği bir siyasal düzen, ahlaklı birey ve güzel ahlakı hedef almış bir toplumsal bilinç için gereken asgari gereklilikleri karşılayamaz.

Bu anlamda 27 Mayıs, 12 Mart, 12 Eylül darbe ve muhtıraları ile 28 Şubat süreci, bireyin ve toplumun güzel ahlakla arasındaki mesafeyi daha da açan uygulama ve mevzuatlarla büyük bir sosyal maliyet üretmiştir. Muktedirin zulmüne uğramamak için kendini saklayan, inancını ifade etmekten ve açıkça yaşamaktan kaçınmak zorunda bırakılan bireylerden ve toplumdaki ‘doğruyu söyleme’, ‘şeffaf olma’ ve ‘olduğu gibi görünme’ tavrı beklemek ne kadar mümkündür. Diğer taraftan, bu neviden ara rejim dönemleri bir yana demokrasi ve hukukun hakim olduğu dönemlerde de yasa koyucu iradenin mevzuat düzenlemelerinde sadece ‘uygulanabilirliği’ değil, beraberinde ‘uyulabilirliği’ de dikkate alması, ahlaklı olmaya dair fiili eğitim açısından son derece önemlidir. Mevzuat, toplumsal ahlakı yozlaştırma riski oluşturmayacak hükümler, ödevler ve sorumluluklar içermelidir. Buna en somut örneklerden biri ülkemizde emlak vergisi mevzuatıdır. Türkiye’de ev satın alanların büyük bir çoğunluğu satın alma bedelini düşük gösteriyor. Niye? Konut alımlarında vergi yüksek olduğu için. Vergi oranını belirleyen yasama erki de, vergiyi tahsil eden yürütme erki de bu durumu biliyor. Ancak, hükmü değiştirmek, oranları düşürmek yerine kuralı yürürlükte tutuyor ve devleti kandırmayı başarmış veya kandırmayı başarı sayan vatandaş profili oluşturuyor. O zaman yapılması gereken belli. İnsan ve ahlak arasındaki ilişkide yozlaşma riskini ortadan kaldıracak düzenleme ve değişiklikleri ivedilikle hayata geçirmek gerekir. Sistem ve mevzuat, kayırmacı ve ayrımcı olmamalı, tüm vatandaşların hizmetlere eşit ve adil bir şekilde kolayca ulaşabilirliğini düzenlemelidir. Nimet ve külfet noktasında, adil ve herkesçe kabul edilebilir bir zemin oluşturmalıdır.

Sistem ve mevzuatın ahlakiliği kadar, yönetimin ve yönetenlerin ahlakiliği de çok önemlidir. Kamu yönetiminde adalet ve ahlaka ilişkin sorunlar, bileşik kaplar teorisine benzer biçimde bütün kurumları etkilemektedir. Nitekim medeniyet tarihimizin farklı dönemlerinde öne çıkan düşünürler, bu kapsamda kaleme aldıkları eserlerde yöneticilerin görevlerini, onların güzel ahlak ve inançlarından ayrı düşünmemiş, görevleri ile ahlaki tutumları arasında ayrılmaz bir ilişkinin varlığını vurgulamışlardır. Yönetim tarihimizde önemli etkileri olan, Nizam’ül Mülk’ün ‘Siyasetname’si, Koçibey’in ‘Risale’si, Farabi’nin ‘Erdemli Şehir’i, Yusuf Has Hacib’in ‘Kutadgu Bilig’i, Evliya Çelebi’nin ‘Bozuklukların Düzeltmesinde Tutulacak Yollar’ı gibi eserlerde iyi bir yönetimin nasıl sağlanacağı üzerinde durulmuştur. Bütün bu eserlerde, temel ilke ve saptama; ahlaklı ve adaletli insanın, iyi ve adaletli yöneticilerin yetişmesinde ve adaletli devlet anlayışının ortaya çıkmasında ilk adım olduğudur. Kısaca, devletlerin

ve dünyanın adil olması ve adil bir siyasal sistemin ve küresel zeminin oluşmasını istiyorsak önce adil ve ahlaklı insanı inşa etmeliyiz. İnsanları güzel ahlakla buluşturmada küresel adalet ve küresel barışın hakim olduğu bir dünya ne yazık ki mümkün değil. Yönetimin yozlaşması, yöneticilerin ahlakilikten uzaklaşması kamu yönetiminin yapı ve işleyişini sadece bozup dağıtmamakta, yaşam hakkı dahil insana dair, insan onuruna dair, insan haklarına dair ihmaller ve ihlaller zincirini de beraberinde getirmektedir. Bugün, dünya üzerinde kamu yönetimlerine yönelik eleştirilerin temelinde, akraba, eş, dost kayırmacılığı, hemşericilik ve siyasi kayırmacılık, hizmet kayırmacılığı, rant kollama ve vurgunculuk, israf, verimsizlik ve sorumluluktan kaçma, değişime karşı gönülsüzlük gibi yozlaşma biçimlerinin hüküm sürmesi yatmaktadır.

Ekonomiye ve çalışma hayatına yönelik kuralsızlıklar, denetim eksiklikleri de ahlaki açıdan ele alınması gereken konuların başında geliyor. Örneğin, aldıkları ücret, sosyal güvenlikleri, çalışma koşulları noktasında taşeron işçi olarak çalıştırılan işçilerin durumuna dair ahlak temelli bir değerlendirme mutlaka yapılmalıdır. Kâr hırsıyla, daha fazla para kazanma tamahkârlığıyla insanların en temel hakkı olan yaşam hakkını riske atan işverenlerin iş ahlakının mutlaka sorgulanması ve özellikle iş kazalarına yönelik tedbirlerin alınmasının zorunluluk haline geldiği, son dönemde yaşadığımız acılarla gün gibi ortaya çıkmıştır. Depremlerde, maden faciaları ve iş kazalarında verdiğimiz can kayıpları sermaye azgınlığına, girişimcilerin ahlaki alana dair duyarsızlığına yönelik çarpıcı veriler içeriyor. Bu arada, çalışma ahlakı da son derece önemlidir. İşini gerektiği şekilde yapmayan, üreteceği toplumsal faydayı ya da toplumsal riski düşünmeyen bir çalışan tavrının oluşmamasına da gayret edilmelidir.

Güç ahlakı, küresel güçlerin ahlakı noktasında konuyu ele aldığımızda da çok vahim bir tablo ile karşılaşırız. Uluslararası kuruluşların hukukunun adalet ve ahlak zemininde oluşturulmadığını rahatlıkla görebiliyoruz. BM, IMF ve Dünya Bankası'na baktığımızda, yapısı ve karar alma süreçlerindeki adaletsizliği ve gayri ahlakiliği görebiliyoruz. Merhamet yerine menfaat, adalet yerine ticaret ikame ediliyorsa, insana ait, insani değerlere ait ahlakı esas alan bir dünyadan bahsetmek mümkün değil. Bugün dünyayı fotoğrafladığımızda karşımıza çıkan tablo, güçlünün haklıyı ezmesinde dizayn edilmiş bir manzarayı işaret ediyor. Bu fotoğraftan rahatsız olmayanlar da var. İsrail'in Filistin ve Gazze'deki zulmüne, Orta Afrika'da Müslümanların katline seyirci kalanlar var. Batı ülkelerinde obezite temel sağlık sorunu iken, Afrika'da açlık temel insani sorun. Dünyanın en zengin 100 kişinin mal varlığı, 7 milyar insanın mal varlığından daha fazla. Ortadoğu üretilmiş kamplaşmalar üzerinden kan gölüne çevrilirken, iç savaş, terör örgütlerinin çatışma alanı haline getirilirken dünyanın Batısı ve Kuzeyi daha zengin olmanın hesaplarını yapıyor. Gücün ahlaksızlığının ulaştığı boyutu Suriye'de, Somali'de, Arakan'da, Filistin'de, Doğu Türkistan'da ve dünyanın daha

birçok bölgesinde görüyoruz. Gücü, ahlakla dizginlemeyince ya da ahlaklılar güç sahibi olmayınca, insan, ahlsız ve adaletsiz bir küresel düzenin avı haline geliyor. İnsan ve ahlak, devlet ve ahlak, uluslar arası diplomasi ve ahlak arasındaki ilişkinin gerektiği şekilde kurulamamasının bedelini esasen bütün insanlık ödüyor. Çünkü insani değerler katlediliyor. Evimizden başlayıp bütün dünyada huzur, barış, adil paylaşım ve ortak yaşama kültürünü hakim kılmak istiyorsak, birlikte başarmamız gereken ‘güzel ahlakı hakim kılmak’, güzel ahlakı hakim kılarken de izlememiz gereken strateji nettir: ‘Güzel ahlakı tamamlamak üzere gönderilmiş’ Ulu Peygamberin hayatla-insanla buluşturduğu değerleri hakim kılmak. Bu bağlamda, ahlak satıcısı ve ahlak denetleyicisi olmak yerine ahlakın alıcısı, uygulayıcısı ve yaşatıcısı olmayı tercih ettiğimizde, güzel ahlakla buluşmak ve dünyayı güzel ahlakla buluşturmak daha kolay olacak. Bütün bunları gerçekleştirdiğimizde, insani ve İslami değerler ışığında eğitim ve ahlak arasındaki ilişkiyi yeniden tanımlamayı da, kendimizi, insanımızı, insanlığı ‘güzel ahlak’ üzerinden yeniden inşa etmeyi de başarmış olacağız. İşte o zaman, ‘insan olma’ mücadelemizi ‘kâmil insan’ olarak tamamlama imkânı yakalayacağız.

Sözlerime son verirken, 3. Ahlak Şûramızın, insanlığın ‘güzel ahlak’ ile temas etme arzusunun artmasına, barışın, huzurun, kardeşliğin, hakça bölüşmenin ve eşitlik temelli bir küresel zeminin oluşmasına katkı sunması temennisiyle saygılarımı sunuyorum.

İyiye, doğruya, güzele çağrı noktasında Allah yar ve yardımcımız olsun.

“EĞİTİM ve AHLAK” ŐURASI

SONUÇ BİLDİRGESİ

Eğitim-Bir-Sen ve Türkiye Yazarlar Birliği tarafından 21-23 Kasım 2014 tarihlerinde Ankara’da gerçekleştirilen 3. Ahlak Őurası’nın teması ‘Eğitim ve Ahlak’ konusu olmuştur. Őuraya 34 bilim insanı katkı sunmuştur. Őura sonucunda ortaya çıkan kararlar, Őura Sonuç Bildirgesi olarak aşağıdaki şekildedir.

1. Ülkemizin geleceğini ve toplumları hiçbir i ve dış dışman ahlaksızlık kadar tehdit etmemektedir.
2. Türkiye ve insanlık için ahlak eğitimi stratejik bir konudur.
3. Mevcut eğitim felsefemiz ve politikamız sorgulanmalıdır. Medeniyet değerlerimize özgü eğitim felsefesi ve ahlak eğitimi hayata geçirilmelidir. “Yeniden Bük Türkiye” hedefinin en önemli ayağı, birey ve toplumu “güzel ahlak” ile yeniden buluşturacak eğitim sistemi ve eğitim müfredatı olmalıdır.
4. Evrensel nitelik kapsamındaki insani değerler, insanlığın ahlak temelli birikimidir. Bu çerçevede, insan hak ve özgürlüklerini daha kapsayıcı bir ifadeyle insan onurunu korumak, insan onuruna yönelik ihlalleri en aza indirmek öncelikle ahlaklı insanı inşa etmekle mümkündür.
5. Güçlünün haklı olduğu değer, haklının güçlü olduğu, hak ve adaleti esas alan bir dünyanın inşası için erdemli insanlar yetiştirmek asıl hedefimiz olmalıdır.
6. Eğitim; “iyi insanı, güzel ahlaka sahip insanı inşa etme faaliyeti” olarak tanımlanmalı ve aile içi eğitimden, örgün eğitime bütün eğitim süreçleri bu temel üzerine inşa edilmelidir.
7. Ahlak dersleri müfredatında dini -evrensel ahlak ilkeleri esas alınmalıdır.
8. Başta ekonomi, siyaset, hukuk, eğitim, medya olmak üzere her alanda öncü olan insanlar topluma erdemli davranış konusunda örnek olmalıdır.
9. Okulda öğretilen ahlak, öğretenin yaşadığı ahlak ve toplum ahlakı birbirini tamamlayıcı olmalıdır.

10. Ahlâksız hukuk, hukuksuz ahlâk olamayacağından dolayı ahlâk ve hukuk ilkeleri birleştirilmelidir.

11. Günümüzde eğitim sistemi daha çok devasa bilgilendirme ve öğretme aracı olarak görülmektedir. Bu nedenle eğitim sistemimizin her kademesinde akademik öğretim ile ahlâk eğitimi bütünleştirilmelidir. Ayrıca eğitimin her kademesi ve faaliyetinde şahsiyet/karakter eğitimi esas alınmalıdır.

12. Eğitim sistemimize hâkim olan “mezun olmak” temelli okul-öğrenci ilişkisi yerine “insan olmak” hedefli okul-öğrenci ilişkisi ikame edilmelidir.

13. Okul öncesinden başlayarak çocuklarımızın mana ve kültür temelli kaynaklarımızla tanışmasını sağlayacak eğitim paradigması oluşturulmalı, çocuklarımızın, gençlerimizin kendi rol model referanslarıyla tanışmalarını önceleyen eğitim uygulama, araç ve materyalleri hazırlanmalıdır.

14. Mesleki eğitimde, üniversitelerde bir mesleğe dönük gerçekleşen eğitim süreçlerinde kendi medeniyetimizi temel alan meslek ahlakı ilkeleri (ahilik gibi) hedeflenmeli ve bu çerçevede örnek şahsiyetler öne çıkarılmalıdır.

15. Eğitimsel mesleğine dair yeterlikler belirlenirken, ahlâkiliğe dair rol model olma kapasitesi mutlaka dikkate alınmalı, öğretim elemanları ve öğretmenler, öğrencilerine ahlâka dair bilgilerin aktarıcısı olmak yanında uygulayıcıları olarak da model olmalıdır.

16. Öğretim elemanları ve öğretmenlerin başta öğrencileri olmak üzere toplum tarafından “ahlâklı birey” noktasında model alınmasını, toplumsal saygınlık elde etmesini sağlayacak tedbirler hayata geçirilmelidir.

17. Çocukların ve gençlerin hayatlarının büyük bölümünü okul ve sınıf ortamında geçirdiği de dikkate alınarak; öğretim elemanlarının, öğretmenlerin, yöneticilerin ve diğer eğitim çalışanlarının mali ve sosyal hakları ile çalışma şartlarının bütün motivasyonlarını ve çabalarını güzel ahlâklı insan yetiştirmeyi teşvik edecek düzey ve şartlarda olması sağlanmalıdır.

18. YÖK ve Milli Eğitim Bakanlığı; insan-eğitim, insan-ahlâk ve eğitim-ahlâk arasındaki ilişkiye yönelik eğitim-öğretim faaliyetlerinde bilimsel kaynak ve bilim insanı olarak Batı orijinli tercihler yerine medeniyet tarihimizin bu kapsamdaki önemli eserlerinin okunurluluğunu ve müelliflerinin bilinirliğini artıracak projeler ve yönetimler oluşturmalıdır.

19. Ahlâk ve Şahsiyet eğitimi konusunda toplumun tđm kurum ve kuruluşları (aile, evre, okul, STK, kamu kurumları) zerine dđŐen görevi hassasiyetle yerine getirmelidir.

20. İletişim, enformasyon ve siberetik imkanların her geçen gđn arttığı gđnđmđzde çocukların ve gençlerin ahlâki yozlaşma riskleriyle yakınlaŐtıđı alan kuŐkusuz geleneksel kitle iletişim araçları ve sosyal medyadır. Farklı tđr ve içerikte sosyal medya imkanlarının da zenginleŐtiđi bu zemin ebeveynlerin fiili denetimini ve yönlendirmesini de imkansız hale getirmektedir. Bđtđn medya araçları da dahil internet eriŐimlerinde ocuk ve gençlerin ahlâki yozlaşma riskinden uzak tutulmasını ve ahlâkilikle buluŐmalarını sağlayacak internet ve sosyal medya içerikleri mutlaka zenginleŐtirilmelidir.

21. Kapitalist dđnya dđzeninde medyanın asıl hedef kitlesi çocuklar, gençler ve kadınlar olmuştur. Bu tercih son derece anlamlıdır. Medya, yapmış olduğu yayın ve programlarda insanların özel hayatı ve kđltđrđmđze sayđı göstermeli, toplumumuzun geleceği ve nesillerimizin korunması için medya etik ilkelerine uymaya hassasiyetle zen göstermelidir.

22. Ahlâk eğitiminde kaynak, dil ve üslup sorunu yaŐanmaktadır. Ahlâk eğitiminde Hz. Peygamber'in (SAV) yaŐantısı, sözleri ve üslubu esas alınmalıdır.

23. Kur'an ve Sđnnetten uzaklaŐarak "Şiddet", "vahŐet" ve "zulđm" ile anılmakta olan İslam dđnyası öncelikle kendi ilerinde ve iŐlerinde ahlâklı olmalı ve "Mđs-lđmanlar kardeŐtir" ilkesinin gereğini yapmalıdır.

Eğitim ve Ahlak Őurası ANKARA

Her düzeyde ve her yaşta öğrenme motivasyonuna ve öğrenmeye devam etme disiplinine sahip olan, bilgiyi hem içerik hem de süreç olarak aktarabilen ve kullanabilen, insan olarak sahip olması gereken değerleri ve bu değerlere uygun davranışların kazanılmasında okulun yanı sıra kâr amacı gütmeyen her türlü kuruluştan yararlanabilen insan, mevcut sorunlarımızın çözümünü kolaylaştırmak yanında geleceğe dair hedeflerimize ulaşmamızı da hızlandıracaktır.

MEMUR-SEN KONGFEDERASYONU
EĞİTİM-BİR-SEN
EĞİTİMCİLER BİRLİĞİ SENDİKASI

GMK Bulvarı Şehit Daniş Tunalıgil Sokak No: 3/13 - Maltepe / ANKARA

Tel: 0.312.231 23 06 • Faks: 0.312.230 65 28

www.egitimbirsen.org.tr

facebook.com/egitimbirsen

twitter.com/egitimbirsen